

52467

I

Mag. St. Dr.

P

SEE

In Festis Solemnibus *1me Classis*

Glo - ri a - in ex cel sis De o.

In Festis Duplicibus *2de Classis* Apostolorum
& per Octavas

Glo ri a in excelsis De o.

De Beata Maria Virgine per Annum.

nam. 1043

De Beata Maria Virgine per Annum.

ELEMENTA
PUERILIS
INSTITUTIONIS
PLURIBUS IN LOCIS
REFORMATA
IIISQUE
ORATIONIBUS,

AC
DOCTRINA
CHRISTIANA
RECENTER AUCTA
&
REIMPRESSA.

ANNO DOMINI 1793.

CRACOVIAE
Typis DZIEDZICKA & Successorum.

Litery Większe Łacińskie

A B C D E F G H I K L
M N O P Q R S T V W
X Y Z

Litery Mniejsze Polskie

A A B C D E F G H I K L Ł M
N O P Q R S T V W X Y Z.
A a b c ć d e e f g h i k l ł m n Ń o
p q q r s s t u v w x y z ź ź.

Vocales. a e i o u Œ y *Græcum*

Diphthongi. æ œ au eu ei ji.

Consonantes. b c d f g h k l m n p q
r s t x z.

52467

- h *Aspiratio est*

Litery Większe Podręczne

A A B C D E E F G H I J K L L M N
O P Q R S T U V W X Y Z.

Litery Mniejsze Podręczne.

A a a q b c ć d e e f g h i j k l ł m n Ń o p
q r s s t u v w x y z ź ź.

I N S T I T U T I O P U E R I L I S.

Consonantes preposita Vocalibus.

Ba	be	bi	bo	bu
Ca	ce	ci	co	cu
Da	de	di	do	du
Ea	fe	fi	fo	fu
Ga	ge	gi	go	gu
Ha	he	hi	ho	hu
Ja	je	ji	jo	ju
Ka	ke	ki	ko	ku
La	le	li	lo	lu
Ma	me	mi	mo	mu
Na	ne	ni	no	nu
Pa	pe	pi	po	pu
Ra	re	ri	ro	ru
Sa	se	si	so	su
Ta	te	ti	to	tu
Wa	we	wi	wo	wu
Xa	xe	xi	xo	xu
Za	ze	zi	zo	zu

Vocalis preposita Consonantibus.

Ab	eb	ib	ob	ub
Ac	ec	ic	oc	uc
Ad	ed	id	od	ud
Af	ef	if	of	uf
Ag	eg	ig	og	ug
Ah	eh	ih	oh	uh

Ak	ek	ek	ok	uk
Al	el	il	ol	ul
Am	em	im	om	um
An	en	in	on	un
Ap	ep	ip	op	up
Ar	er	ir	or	ur
As	es	is	os	us
At	et	it	ot	ut
Aw	ew	iw	ow	uw
Ax	ex	ix	ox	ux
Az	ez	iz	oz	uz

*Consonantes plures Vocalibus
preposita.*

Bla	ble	bli	blo	blu
Clā	cle	cli	clo	clu
Dla	dle	dli	dlo	dlu
Fla	fle	fli	flo	flu
Gla	gle	gli	glo	glu
Kla	kle	kli	klo	klu
Mla	mle	mli	mlo	mlu
Pla	ple	pli	plo	plu
Sla	sle	sli	slo	slu
Tla	tle	tli	tlo	tlu
Bra	bre	bri	bro	bru
Crā	cre	cri	cro	cru
Dra	dre	dri	dro	dru
Frā	fre	fri	fro	fru
Gra	gre	gri	gro	gru

Pla

Pra p̄e pri pro pru
 Tra tre tri tro tru
 Stra stre stri stro stru
 Cta c̄e c̄i c̄o c̄u

*Vocales pluribus Consonantibus
prepositæ*

Anc enc inc onc unc
 Ans ens ins ons uns
 Ant ent int ont unt
 Ars ers irs ors urs
 Aps eps ips ops ups

*Abbreviationes quarundam
Syllabarum*

ã valet am, vel anē valet em vel en,
 i valet im, vel in, ô valet om, vel on,
 ũ valet um, vel un, & valet, et q. va-
 let us, ¶. valet *Versus R. Responsoria.*

Mane surgens puer, aspiciabitur
 Mediei exordium à signo Sanctæ Cru-
 cis, dicens:

*Rano wstawszy Dziecię, naypierwey się
powinno przezegnać mowiąc:*

In Nomine Patris, † & Filii, †
 & Spiritus Sancti † Amen

IN Nomine Domini nostri JESU
 Christi, surgo de somno, ille me
 benedicat, & huic ego peccator me
 com-

committo ut me dirigat, prosperat:
& ad vitam æternam perducatur. Am.

*W Imię Ojca, & Syna, & Ducha
Świętego, Amen.*

W Imię Pana naszego JEZUSA Chry-
stusa Ukrzyżowanego wstać ze snu,
ten mnie niechaj błogosławi, i temu się
ja grzeszny polecam, aby mną rzędził;
szczęścił, y do żywota wiecznego dopro-
wadził Amen.

*Postea flexis genibus & junctis manibus
ante pectus dicet.*

Benedicta sit Sacta: & individua
Trinitas, nunc & semper & per
infinita sæcula sæculorum Amen.

*Potym uklęknąwszy y ręce złożony, y
mówić powinno nabożnie:*

Niech będzie błogosławiona Święta y
nierozdzielna TRÓJCA, teraz y za-
wsze, y przez nieskończone wieki wie-
ków. Amen.

ORATIO DOMINICA.

Pater noster qui es in Cœlis sancti-
ficetur Nomen Tuum Adveniat
Regnum tuum. Fiat voluntas tua, li-
cut in Cœlo & in terrâ. Panem no-
strum quotidianum da nobis hodie
Et dimitte nobis debita nostra, sicut
& nos dimittimus debitoribus nostris

Et ne nos inducas in tentationem,
Sed libera nos a malo, Amen.

MODLITWA PANSKA.

O Tcze nasz, ktorys jest w Niebie siech
święć się Imie Twoje, Przyiż Krole-
stwo Twoje Bądź wola Twoja iako w
Niebie tak i na ziemi. Chleba naszego
powzedniego day nam dzisiaj. Y od-
puść nam nasze winy, iako y my odpu-
szczamy winowaycom naszym, Y nie
w wodź nas w pokuszenie ale nas zba-
w ode złego. A. SALUTATIO ANGELICA

A Ve MARYA gratia plena Dominus
tecum benedicta tu in mulieribus
& benedictus fructus ventris tui, Je-
sus Sancta MARYA Mater Dei, ora-
pro nobis peccatoribus nunc & in
hora mortis nostræ. Amen.

POZDROWIENIE ANIELSKIE.

Z Drowaś MARYA takis pełna Pan
z Tobą; błogostawionas ty między nie-
wiałtami, y błogostawion. Owoc żywota
Twoego JEZUS Święta MARYA Ma-
tko Boża, módl się za nami grzesznemi.
teraz y w godzinę śmierci naszej, Amen

SYMBOŁUM APOSTOLOKUM.

Credo in Deum Patrem Omnipoten-
tem Creatorem celi & terræ. Et
in Jesum Chryltum Filium ejus uni-

sum, Dominum nostrum: qui conce-
ptus est de Spiritu Sancto, natus ex
MARIA Virgine, Passus sub Pontio
Pilato crucifixus, mortuus & sepul-
tus Descendit ad inferos, tertia die
resurrexit a mortuis, Ascendit ad
coelos, sedet ad dexteram Dei Patris
omnipotentis. Inde venturus est ju-
dicare vivos & mortuos. Credo in
Spiritus Sanctum, Sanctam Ecclesi-
am Catholicam Sanctorum Commu-
nionem remissionem peccatorum
Carnis resurrectionem, & vitam
aeternam, Amen.

SKEAD APOSTOLSKI.

Wierzę w BOGA Ojca Wszchemogące-
go Stworzyciela Nieba y ziemie, T
w JEZUSA Chrystusa Syna jego iedyne-
go, Pana naszego, Ktory się poczał z Du-
cha Świętego narodził się z MARYI
Dziewice. Umęczon pod Pontskim Pila-
tem ukrzyżowan umarł y pogrzebion.
Zstąpił do piekła w trzeciego dnia zmar-
twychwstał. Wstąpił na Niebiosa, siedzi
na prawicy BOGA Ojca Wszchemogącego
Z tamąd przydzie sędzić żywych y u-
marłych. Wierzę w Ducha Świętego. Świę-
ty Kościół powszechny, Świętych obcowan-
nie.

nie, *Erzechow odpuszczenie, Ciala
z martwych wstanie i żywot wieczny, A.*

DECEM DEI PRÆCEPTA

Quæ in Decalogo Continentur.

EGO sum Dominus Deus tuus qui
Eduxi te de terra Ægypti de domo
servitutis, [me

1. Non habebis Deos alienos coram

2. Non assumes Nomen Domini DEI
tui in vanum.

3. Memento ut diem Sabbathi san-
ctifices. [tuam

4. Honora Patrem tuum & Matrem

5. Non occides.

6. Non machaberis.

7. Non furtum facies.

8. Non loqueris contra proximum
tuum falsum testimonium. [tui.

9. Non concupisces domum Proximi

10. Neo desiderabis uxorem ejus nec
servum nec ancillam, nec bovem,
nec asinum, nec cætera omnia quæ
illius sunt.

*DZIESIECIORO BOZEGO
PRZETKAZANIA.*

JA ieslem Pan BÓG twój którym cię
wywiodł z ziemi Egipskiej z domu
niewoli.

1. Nie będziesz miał Bogów cudzych przedemną.
2. Nie będziesz brał Imienia Pana BOGA twego nadaremno bo nie będzie miał zaniewinnego Pan tego, któryby wzywał Imienia Pana BOGA swego nadaremno.
3. Pamiętaj abyś dzień Święty święcił.
4. Czcij Ojca twego, y Matkę twoją.
5. Nie będziesz zabijał.
6. Nie będziesz cudzołożył.
7. Nie będziesz kradł.
8. Nie będziesz mówił przeciw bliźniemu twemu fałszywego świadectwa.
9. Nie będziesz pożądał domu bliźniego twego
10. Ani będziesz pożądał żony jego, ani sługi, ani służebnice ani wołu, ani osła ani żadnej rzeczy które jego są.

O Fiero Tibi Domine Deus omnes cogitationes verba & opera mea, & nihil volo hodierno die facere, quod non elset propter lolum amorem tuum, & propter salutem meam, Amen.

O Fiarujęć Panie Baze wszystkie myśli i sto wa y uczynki moje y nic nie chcę dnia dzisiejszego czynić coby nie było dla

Samey miłości Twoicy, y dla zbawienia
moiego, Amen.

Dignare Domine die isto sine pec-
cato nos custodire, Miserere no-
stri Domine miserere nostri Fiat mi-
sericordia tuá Domine super nos,
quem admodum speravimus in te.

V. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

R. *Acz Panie dnia tego, bez grzechu nas
przejdź zmiłuy się nad nami Panie,
zmiłuy się nad nami. Niech będzie miło-
sierdzie Twoje Panie nad nami iakośmy
mieli nadzieję w Tobie.*

V. Panie wysłuchaj modlitwę moję.

R. Iwołanie moje niech do Ciebie przyjdzie

O R A T I O.

Domine DEUS Omnipotens, qui ad
principium hujus diei nos perve-
nire fecisti, tua nos hodie salva vir-
tute, ut in hoc die ad nullum decli-
nemus peccatum, sed semper ad tu-
am justitiam faciendam, nostra pro-
cedant eloquia, dirigantur cogita-
tiones & opera, Per Christum Domi-
num nostrum. Amen.

M O D L I T W A.

Panie Boze Wszemogący, który do
początku tego dnia nam przysć spca-

wiele, Twoją nas dziś zbaw mocą abyśmy
w ten dzień. ku żadnemu się nie skłaniali
grzechowi; ale zawsze ku Twojej spra-
wiedliwości wykonaniu, nasze pochodzi-
ły rozmowy: były obrocone myśli y uczyn-
ki. Przez Chrystusa Pana naszego: Amen

Angele Dei, qui custos es mei, me
tibi committum pietate iuderna,
hodie illumina. custodi, rege, & gu-
berna Amen.

ANiele Boży; któryś jest Strożem mo-
im; mnie Tobie zleconego z Opa-
trznosci Boskiej dziś oświecaj, strzeż
rzącz y sprawy, Amen

B E N E D I C T I O.

Dominus nos benedicat & ab o-
mni malo defendat, & ad vitam
perducatur æternam, Et fidelium ani-
mæ per misericordiam DEI requie-
scant in pace, Amen.

BŁOGOSŁAWIENSTWO.

Błogostaw nam Panie, y od wszego zle-
go bron y do żywota przypro wadź wie-
cznego, A wiernych dusze przez miłosier-
dzie Boże niech odpoczywają w pokoju A.

Gdy dzwonią na Pacierze rano, w Polu-
dnie y w wieczor, ukłękawszy mów
Angelus Domini nuntiavit MARYA:

& concepit de Spiritu Sancto. Ave Oe
Eccé ancilla Domini, fiat mihi se-
cundum verbum tuum. Ave Maria Oe
Et Verbum Caro factum est. & ha-
bitavit in nobis. Ave Maria Oe.

Aniot Panski z wicstowat Fannie MA
RYI y poczeta z Duchu Swietego. Zdro:
Oto Ja Sluzebnica Panska; stan mi je
wedlug stowa Twego. Zdrowas M. & .

A Sowo Ciatem sie stalo, y mie/zkalo
między nami. Zdrowas Marya. &c.

Invocatio Sancti Spiritus cum
aggregiuntur studia Pueri.

Veni Sancte Spiritus, reple tuo-
rum corda fidelium & tui amoris
in eis ignem accende, qui per diver-
sitate[m] linguarum cunctarum, gen-
tes in unitatem fidei congregasti.

y. Emitte spiritum tuum & creabuntur.

ry. Et renovabis faciem terrae.

WZYWANIE DUCHA SWIETEGO:

PRzybądź Święty Duchu napelnij two-
ich serca wiernych, a twej miłości
ogien w nich racz zapalic, ktorys przez
rozlicznosc językow w szyskich rodzai
do jedności Wiary zgromedzil,

W. Zpusć Ducha twego a będą stworzone

R. A o odnowisz i warz ziemi.

ORA

ORATIO

DEUS qui corda fidelium Sancti Spi-
ritus illustratione docuisti da no-
bis in eodem Spiritu recte sapere, &
de ejus pia semper consolatione gau-
dere. Per Christum Dominum nostrum

Vel etiam per sequentem Hymnum.

VENI Creator Spi- ritus,	Duchu Święty, Stwo- rzycielu,
Mentes tuorum visita,	Serc ludzkich nawiedzi- cielu,
Imple superna gratia,	(nie
Quæ tu creasti pectora	Racz łaską swoją napel- Serc, kłeros raczyl
Qui Paracletus di- ceris.	stworzyć,
DONUM DEI altissimi,	Tys Parakletem na- zwany,
Fons vivus ignis cha- ritas,	Darem Bożym miano- wany.
Et Spiritualis unctio,	(Ścię,
Tu septiformis mu- nere,	Zywę, studnią i mło- Ogniem i dufzy świa- tłością,
Dexteræ DEI tu digittus	Darem twoich siedm li- czemy
Tu rite promissum	Palcem Bożym bydlę cię znamy.
Patris,	Obietnicę jest Oycou ską,
Sermone ditans gut- tura,	Zdobrac w nas miłość sy- nowską
Accende lumen sen- sibus,	(Ris Racz dać zmysłom dać światłości,
Infunde amorem cor- dibus,	Przymnażay w sercu mi- łości,
Infirma nostri corpo- rū	
Virtute firmans per- peti.	

Hofitem repellas lon-
gius,
Pacemque dones pro-
tinus,
Ductore sic te pravio,
Vitemus omne noxtum
Da gaudiorum pra-
mia,
Da gratiarum munera
Dissolve litis vinculum,
Astringe pacis iocunda,
Per te feliamus da
Patrem
Nofeamus atque Fili-
um;
Te utriusque Spiritum
Credamus omni tem-
pare,
DEO Patri fit gloria,
Filio qui à mortuis
Surrexit ac Paraslyto,
In faeculorum faecula,
Amen.

Krewkość tez ciała na-
szego.

Mocą twierdź Boftwa two-
go.

Odpędz, co iefz zło-
śliwego,

Nabaw pokoiu twoiego,

Aby za twoia obrona;

Zte odeszła infa ftroga

Damieft nas wiecznyeh
radotei

Uzyej łafki obftotci,

Odadz nieftofki troftliwie

Zie noczenie day fa czg-
śliwe,

Day Oycu poznat Niebic-
skiego,

Racż nam dać i Syna Iego

Y Ciebie Duchu Swiętego

Od obu pochodzącego.

Bogu Oycu Wszehę
mocnemu.

Synowi Iego miłemu,

z Duchem S. ezefc spo-
terzua

Niech będzie na wieki
wieczna.

Intrando Ecclesiam.

Domine in multitudine misericordiae tuae in-
troibo in domum tuam adorabo ad Templum
Sanctum tuum & confitebor Domini tuo.

Pa

Panie w wielkości miłosierdzia Two-
go, wnieś do Domu Twoiego pokłon
uczynię w Kościele Świętym Twoim y
będę wyznawać Imieniu Twoiemu.

In aspersione aquæ Benedictæ.

Asperges me Domine hyssopo &
mundabor: lavabis me & super
nivem dealbabor.

**MODUS MINISTRANDI
Et respondendi Sacerdoti celebranti
MISSAM.**

Imprimis Minister flectens à sinistra
manu Sacerdotis respondebit Sacer-
doti dicendi sic.

Sacerdos. Introibo ad Altare DEI.
Minister. Ad Deum qui latificat
juventutem meam.

S. Judicame Deus & discerne cau-
sam meam de gente non sancta ab
homine iniquo & doloso erue me.

M. Quia tu es Deus fortitudo mea,
quare me repulisti & quare tristis
incedo, dum affligit me inimicus.

S. Emitte lucem tuam & verita-
tem tuam: ipsa me deduxerunt &
adduxerunt in montem sanctum tu-
um & in tabernaculâ tua,

M.

M. Et introibo ad Altare DEI; ad
Deum qui lætificat juventutem meam

S. Confitebor tibi in cythara Deus
Deus meus quare tristes es anima mea
& quare conturbas me.

M. Spera in Deo quoniam adhuc
confitebor illi salutare vultus mei,
& Deus meus.

S. Gloria Patri & Filio & Spi-
ritui Sancto.

M. Sicut erat in principio, &
nunc & semper, & in sæcula sæcu-
lorum Amen.

S. Introibo ad Altare DEI.

M. Ad Deum qui lætificat juven-
tutem meam.

S. Adjutorium nostrum in Nomine
Domini.

M. Qui fecit cælum & terram.

S. Confiteor Deo Omnipotenti &c.

M. **M**isereatur tui Omnipotens
Deus & dimissis peccatis tuis perdu-
cat te ad vitam æternam. S. Amen.

M. Confiteor Deo Omnipotenti
Beatæ MARIÆ semper Virgini, Beato
Michaeli Archangelo, Beato Joanni
Baptistæ, Sanctis Apostolis Petro &
Paulo omnibus Sanctis quia peccavi-
dimis cogitatione verbo & opere,
mea culpa, mea culpa, mea maxima

B

cul-

culpa: Ideo precor Beatam MARIAM
semper Virginem, Beatum Michaellem
Archangelum, Beatum Joannem Ba-
ptistam sanctos Apostolos Petrum &
Paulum omnes Sanctos ut orent pro
me ad Dominum Deum nostrum,

M. Misereatur Vestri Omnipotens
Deus &c *ut supra Minister Amen.*

S. Indulgentia absolutionem &
remissionem omnium Peccatorum tri-
buat nobis Omnipotens & miseri-
cors Dominus M. Amen,

S. Deus tu converte nos vivificabis nos.

M. Et plebs tua letabitur in te.

S. Ostende nobis Domine misericor-
diam tuam

M. Et salutare tuum da nobis.

S. Domine exaudi orationem meam,

M. Et clamor meus ad te veniat,

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

S. Kyrie eleison. M. Kyrie eleison.

S. Kyrie eleyson. M. Chryste eleison

S. Chryste eleyson, M. Chryste eleison.

S. Kyrie eleison. M. Kyrie eleison.

S. Kyrie eleison.

S. *Ante Collectam,* Dominus vobis-
cum. M. Et cum spiritu tuo.

S. *In fine Collectae.* Per omnia saecula
saeculorum. M. Amen.

Post

Post Epistolam vero. Deo gratias:

Leeta Epist. Grad. G Allelu. Minister accipit Missale. G desert ad dextram partem cornu altaris deinde:

Dominus vobiscum M. Et cum spiritu tuo; S. Sequentia sancti Evangelii secundum Joannem. M. Gloria tibi Domine. Finito Evangelio Laus tibi Christe.

Minister post Offertorium porrigat Sacerdoti preparaturo Calicem. Vinum et aquam statimq; lavabit illi digitorum extremitates.

S. Orate Fratres. M. Suscipiat Dominus hoc Sacrificium de manibus tuis ad laudem & gloriam Nominis sui, ad utilitatem quoque nostram totiusque Ecclesie sue Sancte S. Per omnia secula seculorum M A. S. Dominus vobiscum M. Et cum spiritu tuo. S. Sursum corda. M. Habemus ad Dominum.

S. Gratias agamus Domino Deo nostro. M. Dignum & justum est.

S. Pax Domini sit semper vobiscum M. Et cum spiritu tuo.

S. Dominus vobiscum. M. Et cum spiritu tuo. V. Ite Missa est; vel Benedicamus Domino M, Deo gratias

V. Requiescant in pace; M, Amen.

MODUS MINISTRANDI
SACRIFICIO MISSÆ

Patribus Sacerdotibus Ordinis Prædicatorum

Sacerdos. Confitemini Domino quoniam
bonus, (dia ejus.

Minister Quoniam in sæculum misericor-
S. Confiteor Deo Omnipotenti & Beatæ
MARIÆ semper Virgini, & Beato Dominico
Patri Nostro, & Omnibus Sanctis, & vobis Fra-
tres quia peccavi nimis cogitatione, locutio-
ne, opere & omissione mea culpa, precor vos
orare pro me.

M. Misereatur tui Omnipotens DEUS, & di-
mittat tibi omnia peccata tua, liberet ab om-
ni malo: Salvet & confirmet in omni opere
bono, perducatur te ad vitam æternam, R. A.

M. Confiteor Deo Omnipotenti Beatæ MA-
RIÆ semper Virgini, Beato Patri Nostro E-
LIÆ Omnibus Sanctis, & tibi Pater quia pec-
cavi nimis cogitatione, locutione, opere, &
omissione mea culpa Ideo precor Beatam MA-
RIAM semper Virginem Beatum Patrem No-
strum ELIAM, omnes Sanctos, & te Pater orare
pro me ad Dominum JESUM Christum.

S. Misereatur &c. M R. Amen.

S. Indulgentiam absolutionem & remissio-
nem omnium peccatorum nostrorum, tribuat
nobis Omnipotens & misericors Dominus.

M. R. Amen.

S. Adjutorium nostrum in Nomine Domi-
ni M. Qui fecit Cælum & terram.

Post Epistolam Minister. Deo gratias.

Post Evangelium autem. Laus tibi Christe.

S. Orate Frater M. Memor sit Dominus
omnis Sacrificij tui, & holocaustum tuum pin-
gve fiat: tribuat tibi secundum cor tuum &
omne consilium tuum confirmet.

*Ante ultimum Evangelium Sacerdos dicit Salve
Regina, Minister finita Salve Regina dicit Ora-
pro nobis Sancta Dei Genitrix,*

S. Ut digni efficiamur promissionibus Chri-
sti. *Et finita Oratione: Minister R. S. Amen.*

*Deinde S. Dominus vobiscum M. Et cum spi-
ritu tuo S. Initium vel Sequentia &c. M.
Gloria tibi Domine Deinde finito Evangelio.*

M. dicit Laus tibi Christe.

*Tempore Paschalis Sacerdos dicit. Regina Cæ-
li lætere Alleuja. Resurrexit sicut dixit Al-
leluja. Ora pro nobis Deum Alleluja M. dicit
Gaude & lætare Virgo MARIA Alleluja. S.
Quia surrexit Dominus vere Alleluja Cætera
ut supra.*

O! Salutaris Hostia, Quæ Cæli pandis ostium;
Bella tremunt hostilia. Da robor fer auxi-
lium. Uni Trinoque Domino, sit sempiterna
gloria Qui vitam sine termino, Nobis donec
in Patria, Amen.

Tantum ergo Sacramentum; veneremur cer-
nui, Et antiquum documentum novo cedit
ritui, Præbet fides supplementum sensuum de-
fectui, Genitori; genitoque, laus & jubilatio;
Salus honor, virtus quoque sit & Benedictio,
Procedenti ab utroque compar sit laudatio; A.

REX

REX Christe primogenite, Agnele DEI mi-
stice, Virtutum fons vita, Mundi caro viva,
Divinitatis Hostia, Aeterni Patris victima,
Omnium Plasmator, Mundi Restaurator, Tu
nos corpore refice; Sacroque sanguine abluo;
Sordes nostræ culpæ JESU Chryste

I Cœe Panis Angelorum, Factus Cibus Viato-
rum Vere Panis Filiorum, Non mittendus ca-
nibus. In figuris præsignatus, Cum Insaac im-
molatur, Agnus Paschæ deputatur, Datur Mana
na Patribus, Bone Pastor Panis vere, JESU
Christe miserere, Tu nos pascere nos tuere, Tu
nos bona fac videre in terra viventium, Tu
qui cuncta seīs & vales, Qui nos pascis hic
mortales. Tuos sibi commensales, Cohæredes &
Sociales, Fac Sanctorum civium.

JESU dulcis memoria, Dans vera cordis gau-
dia, Sed super mel & omnia, Ejus dulcis præ-
sentia, Nil canitur, svavius, Auditor nil ju-
cundius, Nil cogitatur dulcius, Quam JESUS
Dei Filius, JESU spes pœnitentibus, Quam pi-
us es pœnitentibus, Quam bonus te quærentibus,
Sed quid invenientibus JESU dulcedo cordis
um, Fons vivus lumen mentiam Excedens
omne gaudium, Et omne desiderium, Nec lin-
gua valet dicere, Nec litera exprimere, Ex-
pertus potest erudere; Quid sit JESUM diliges-
re, Mane nobiscum Domine, Et nos illustra
lumine, Passa mentis caligine, Mundum re-
plens dulcedine

Domine Rex DEVS; Abraham dona nobis
(serenitatem vel pluviam) congruentem
benignitatem super faciem terræ, ut seias po-
pulus tuus, quia tu es Dominus DEUS noster

Msza Święta z Kacińskiego zowie się Misa, co się znaczy po Polsku Poselstwo, albo posyłanie, b. Kniaź jako Posel, Chrystusow przez swoje ręce niekrwawą Ofiarę Ojcu Przedwiecznemu posyła.

Pytanie CO jest Msza święta?

Odpow: C Jest iedyna powierzochna niekrwawa Ofiara Najswiętszego Ciała y Krwie Jezusowej, pod Ofobami Chleba y Wina, przy ostatniey Wieczery od Chrystusa Pana na pamiątkę Męki swojej na mieysce wszystkich Ofiar starego Testametu postanowiona.

Humerał znaczy plugawą żydowską szmatę, którą oczy Chrystusowe zawiązali.

Alba znaczy białe odzienie w które Herod na posmiewisko Chrystusa ubał Pas manipularz, i Szuła znaczą powrozy i łańcuchy, któremi Chrystusa zkrępowano.

Ornat znaczy płaszcz purpurowy w który Chrystusa przy Koronacy urągając się z Niego ubrali.

Krzyż zwyczajny na Ornacie znaczą Krzyż Chrystusow.

Ołtarz, znaczy Krzyż na którym się

fię Chryſtus Pán, BOGU Oycu ofia-
rował.

Item. Znáczy Stoł, na którym ofta-
tnią Wieczerzą z Uczniami swoimi
odprawował.

Item Goreiące świece, znaczą przy-
tomnego Chryſtusa, który ieſt
prawdziwym światłem świata.

Item. Napominają nas zebyśmy czy-
ſtym sercem, gorejącym nabozen-
ſtwem Mszy Świętey ſłuchali.

Item. Kielich znaczą Grob Chryſtu-
sow. *Item.* Znaczą ſerce nasze, któ-
reśmy złotem miłości Boſkiej ozdobić
powinni. *Item.* Patyna znaczą ka-
mień, którym Grob Chryſtusow był
przywalony. *Item.* Pała znaczą Tu-
walnię którą Twarz Chryſtusa w Gro-
bie akryta była. *Item.* Puryfika-
terz Korporał, i Obrusy Ołtarzo-
we, znaczą przeſciрадła w które Chry-
ſtus był uwiniony i do Grobu wło-
zony.

Gdy lud oczekiwá Mszy Św: zna-
czy iż Dusze Oycow ŚŚ. w otchła-
niach oczekiwáły przyſcia praw-
dziwego Meſſyasza.

Gdy Kapłan wychodzi ze Mszą Ś.
znaczy Narodzenie Chryſtusa Pána
w betleem. Gdy przyſtepuie do Oł-
tarza.

tarra znaczy wiąźd Chryſtusow do
Jeruzalem Gdy Kapłan wtepuienanay
wyższy ſtopien Ołtarza, uważać potrze
ba że Chryſtus Pan z trzema Apoſto-
łami wychodzi do Ogroyca Modli
ſię Kapłan przed oſtatnim grądusem
do Ołtarza i często ſię nachyla, co
znaczy iako Chryſtus Pan modlił ſię
na gorze Oliwney i iako na twarz
swoię Nayswiętſzą upadał Gdy Ka-
płan Ołtarz całuje, znaczy iak Ju-
daz Chryſtusa Pana całował; i zy-
dom wydał. Gdy idzie na rog Oł-
tarza uważać potrzeba iż Chryſtus
był do Annalza prowadzony, i tam
poliezkowany Gdy mowi Kyrie
eleyson, Piotr ſię Chryſtusa zapiera.
Gdy mowi *Dominus vobiscum*, Chry-
ſtus poyrzał na Piotra, który gorzko
płakał. Gdy Kapłan znowu idzie
na rog Ołtarza, i tam czyta Modli-
twy i Epistołe, Chryſtus Pan był
prowadzony do Kaiſaſza i tam przez
noc wielkie cierpiał obelgi: Gdy
Kapłan poſtepuie do ſroka Ołtarza,
znaczy iż Chryſtus Pan był przy-
prowadzony do Piłata. Gdy czyta
Ewangelią, Chryſtus Pan był przy-
prowadzony do Heroda. Gdy Ka-
płan rozbira Kielich, znaczy iako
Chry-

Chryſtus Pan i szat swoich był obna-
sony. Gdy Kapłan chleb i wino o-
flaruie, znaczy się jako Chryſtus swo-
ie Ciało na biczowanie dla nas ofia-
rował. Gdy Kapłan nalewa wina i
wody w Kielich znaczy jako z bicho-
wanego JEZUSA Krew się Najswię-
tsza leie. Gdy Kapłan nakrywa kie-
lich znaczy jako Chryſtus Pan był
ukoronowany. Gdy kapłan umywa
ręce znaczy jako Piłat chcąc się nie-
winnym pokazać umywał ręce.
Gdy się kapłan obraca na *rate Fra-*
tres znaczy jako Piłat Chryſtusa zy-
dom pokazał, mówiąc. Oto Człowiek.
Gdy się Kapłan cicho modli, albo
Secreta mowi, znaczy tajemnice i
wnętrzne boleści JEZUSOWE przez
Præfacyą znaczy się nielenie Krzy-
ża Świętego. *Memento:* znaczy wiel-
kie boleści Chryſtusowe, na gorze
Kálwaryi. Gdy kapłan po trzykroć
krzyz czyni nad Kielichem, znaczy
jak Chryſtus, trzema gwoździami
przyb ty. Gdy Kapłan Hoſtyą poſwie-
coną i Kielich podnosi, znaczy jako
Chryſtus z Krzyżem był podniesiony
Częſte Krzyże nad Kielichem i Ho-
ſtyą, znaczy wielkie boleści Chry-
ſtusowe, Modli się Kapłan za umar-
łych

łych Chrystus się modli za grzesznikow i swoich nieprzyjaciół Bicie się Kapłan w pierśi mówiąc. *Nobis quoque peccatoribus.* Chrystus odpuszcza łotrowi. Gdy Kapłan mówi *Pater noster.* Chrystus siedm słow na Krzyżu mówi. Gdy Kapłan Hostyą łamie Chrystus na Krzyżu umiera. Gdy wpuścza partykułę do Kielicha Dusza Chrystusa Pana wstępuje do Otchłań. Gdy Kapłan mówi *Agnus DEI.* znaczy Setnika i innych publiczne wyznanie Bostwa Chrystusowego. Gdy Kapłan bicie się w pierśi mówiąc. *Domine non sum dignus* znaczy iako wiele ludzi przy śmierci JEZUSOWEY wpierśi się bicie. Komunia Kapłańska. znaczy złożenie do Grobu Ciała Chrystusowego. Ablucya albo popłukanie Kielicha, znaczy obmycie i wonnemi maszczami namazanie Ciała Chrystusowego. Gdy potym Kapłan do Mżalu idzie znaczy Zmartwychwstanie Chrystosowe. Gdy się Kapłan do ludzi obraca mówiąc. *Dominus vobiscum* Chrystus się Maryi Magdalenie i Uczniom pokazuje. Gdy Kapłan mówi Oracye albo Modlitwy Chrystus Uczniom swoim łaski swojej udziela. Ostatnie *Dominus vobiscum*

um, znaczy iako odchodzi Chry-
stus Pan od Uczniow swoich. Gdy
Káplán mowi *Ite Missa est*, znaczy
iako Chrystus przed swoim Wniebo-
wstąpieniem Apostołów na cały świat
na opowiadanie Ewangelií wyśłał.

Gdy dáie Káplán błogostáwienstwo,
Chrystus wstepuie do Niebá dawízy
swoie błogostáwienstwo Apostołom
Świętym. Gdy czytá ná ostaték Ká-
plán Ewangeliá Świętego Jána zna-
ezy Zesłanie Duchá Przenáyswięt-
szego.

Kiedy Godzina bię, mowic nayprzed potrzeba
Zdrowas MARYA &c.

JEZU moy, JEZU kochający na Krzyżu dla
mnie, pamiętaj na skonanie śmierci Two-
iey naydroższey, z ktorym łącze moment
skonania śmierci meiey, niech będzie śmierć
Twoja żywotem moim JEZU moy.

H Y M N U S

SS. AMBROSII & AUGUSTINI,

TE DEUM laudamus, Te Dominum confi-
temur, Te Eternum Patrem omnis terra
veneratur, Tibi omnes Angeli, Tibi Cœli &
universæ potestates, Tibi Cherubim & Sera-
phim incessabili voce proclamant Sanctus San-
ctus, Sanctus Dominus DEUS Sabaoth. Pleni-
sunt Cœli & terra Majestatis gloriæ suæ,
Te

Te gloriosus Apostolorum chorus, Te Prophe-
tarum laudabilis numerus, Te Martyrum Can-
didatus laudat exercitus, Te per Orbem terra-
rum Sancta confitetur Ecclesia. Patrem im-
mensae Majestatis, Venerandum tuum verum
& unicum Filium, Sanctum quoque Paraelytum
Spiritum, Tu Rex gloriae Christe Tu Patris tempi-
ternus es Filius, Tu ad liberandum suscepturus
hominem non horruisti Virginis uterum, Tu
devicto mortis aculeo, aperuisti credentibus
Regna Caelorum, Tu ad dexteram Dei sedes
in gloria Patris, Judex crederis esse venturus,
Te ergo quesumus tuis famulis subveni, quos
pretioso Sanguine redemisti. Aeterna fac eum
Sanctis tuis in gloria numerari.

Salvum fac Populum tuum Domine, & Benedic
Haereditati tuae. Et rege eos & extolle illos
usque in aeternaum. Per singulos dies benedici-
mus te Et laudamus Nomen tuum in saeculum
& in saeculum saeculi. Dignare Domine die isto
sine peccato nos custodire. Miserere nostri Do-
mine, miserere nostri. Fiat misericordia tua
Domine super nos quemadmodum speravimus
in te. In te Domine speravi non confundar in
aeternaum.

Fiant Domine Oculi tui intendentes super Reg-
num istud & super Proceres Regni istius,
Regionem istam & omnem Christianum popu-
lum Sapientiam, Pacem, Charitatem, & omnia
quae nobis nosse esse necessaria. Clemens &
propitius tribuere digneria.

M O D L I T W A

Do Pana BOGA za wszystkiek lud.

Raczej zbawić lud twój miły Panie, a
 błogosław Dziejictwu twemu, rządz
 y podwyższajcie aż na wieki. Na każdy
 dzień błogosławimy Cię chwałę mylietwoie
 na wieki wieków. Raczej miły Panie dnia te-
 go bez grzechu strzeż nas Zmituj się nad
 nami Panie, zmituj się nad nami. Niech
 będzie miłosierdzie Twoje Panie nad nami
 i akeśmy mieli ufność w Tobie, w Tobie Pan
 nie nadzieję pokładaj a niech nie będę
 zelżony na wieki. Amen.

Ante Elevationem Corporis Christi.

Ave verum Corpus natum ex **MARYA** Vir-
 gine, vere passum immolatum in Cruce pro
 homine: cuius Latus perforatum, unda fluxit
 & Sanguine. Ero nobis pręgnatum mortis
 in examine. O dulcis opie o **JESU** Filii
MARIE miserece mei, Amen.

M O D L I T W A.

Przy podniesieniu Ciała Pańskiego,

Zawitaj prawdziwe Ciało narózone z
MARTY ianny prawdziwie umęczone
 ofiarowane na Krzyżu za człowieka. kto
 tego Bok przekłoty wodą spłynął y Krwią
 Raczej bądź pokarmem w godzinę śmierci,
 O! słodki o! miłostiwý, o! **JESU** Synu
MARTY, zmituj się nademną, Amen.

Co powinno Dziecię czynić w Kościele.

Nlecb więc Dziecię! iz Kościół i. st. Do-
mem Modlitwy, y wierzyć powinno
ze w Cyborium, y na Ołtarzach po podnie-
szeniu jest prawdziwe Ciało y Krow Chry-
stusa Pana w Przenajświętszym Sakramen-
cie Dla tego nie rozmawiać, nie obcierać
się, ale tylko modlić się powinno czyniąc
rozne Modlitwy Pacierz mówiąc albo śpie-
wać. Pod czas Ewangelii wstawiać powin-
no pod czas Podniesienia czołem uderzyć
o ziemię, mówiąc: Ave verum &c. a po-
tym Laudetur Sanctissimum Sacramen-
tum &c. Pod czas Kazania wszelką za-
chować powinno skromność y mil. zenie pil-
nie słuchając Słowa Bożego, y uważać po-
winno o czym czytana będzie Ewangelia
y o czym Kazanie, którego tak słuchać ka-
żdy powinien takoby słyszał samego Boga
przez swojego sługę mówiącego, które sto-
wa do siebie samego należące, powinien
uważać y pamiętać, A Przeto tak mamy
rozumieć, żeśmy daremnie do Kościoła przy-
šli jeżeli z tamą lepsze minie wynidzie my
Canticum Beatae MARIE Virginis.

Magnificat anima mea Dominum, Et exul-
tavit spiritus meus in DEO salutari meo,
Quia respexit humilitatem Ancillae suae, Ecce
enim ex hoc beatam me dicent omnes gene-
rationes; Quia fecit mihi magna qui potens
est, & Sanctum Nomen ejus. Et misericordia
ejus

ejus à progenie in progenies, inuentibus eum
 Fecit potentiam in brachio suo dispersit su-
 perbum mente cordis sui, Deposuit Potentes
 de Sede; & exaltavit humiles Esurientes im-
 plevit bonis, & divites dimisit inanes Suscep-
 it Israel puerum suum? recordatus est mise-
 ricordia suæ. Sicut loentus est ad Patres no-
 stros Abraham, & semini ejus in secula. Glo-
 ria Patri, & Filio & Spiritui Sancto Sicut erat
 in principio, & nunc & semper, & in secula
 sæculorum, Amen.

*W*ielbly Duszko moia Pana y rozra-
 dowal się Duch moy w BOGU. Zba-
 wicielu moim, Iz weyrzał na pokorę stu-
 żebnicy swoiey albowiem odiać b'logo-
 stawioną mnie zwać będą wszystkie Na-
 rody; Albowiem uczynił mi wielki cze-
 czy który możny jest; y święte Imię Jego.
 A miłoherdzie lego od Narodu do Na-
 rodu bojącym się lego. Uczynił moc w ra-
 mieniu swoim; rozproszył pyszne myśla-
 serca ich. Złożył mocarze z stolice, a
 podwyższył pokorne. Łakące nie wypełnił
 dobrami. a bogacze z nieczyni uuscita.
 Przyjął Izraela stugę swego wspania-
 wżyna miłoherdzie swoje. Iako mówił
 do Oycow Abrahamowi y nasieniu jego
 na wieki. Chwała Oycu y Synowi, &c.

A N T I P H O N A.

*S*alve Regina, Mater misericordiae vi-
 cedo & spes nostra salve, ad Te cla-
 ma-
 mus
 exu-

Ies. Fili Evæ, ad te suspiramus, gementens &
fientes, in hac lachrymarum valle. Eja ergo
Advosata nostra illos tuos misericordes oeu-
los ad nos converte. Et JESUM benedictum
fructum ventris tui, nobis post h. c. exilium
ostendat. O! elemens, o! pia o! dulcis Vir-
go MARIA.

Witny Krolowa Nieba y MATKO litości wsi-
taz nadzieio nasza w smutku y zalesci kto-
bie wygnocy Lwy, wotamy Synowia, krobie wzdy-
chamy, placze w tarasach wiaznowce, O Ojcd, wni-
czko nasz raz z lwe litosc, we czy spuscic na-
razie s. rea zalesciaw, y ewoc blagoslawion zy-
wota Tworego raz pokazać po zeysciu z swiat
mizernego O FŁZU niech po smierci Ciebie oglę-
damy, O MATKO uprosz nam czego pożądamy.

Virginis augustis dum transis ante figu-
ram Prætereundo cave, ne taceatur Ave.

Kiedy miiasz Najswiętszey Panny Wyrażenie
Pamiętay przechodząc zmowić Pozdrowienie

Ave Sanctissima Virgo MARIA, quæ
Dominum portasti Creatorem mundi,
genuisti qui te fecit & in æternum perma-
nens Virgo.

Bądź pozdrowiona Corko BOGA Oycy;
Bądź pozdrowiona Matko Syna Bo-
żego Bądź pozdrowiona Oblubienico Du-
cha S. Igdź pozdrowiony Kosciół. Troy-
cy Przynajświętszy.

Per sanctam & immaculatam Con-
ceptionem Nativitatem & Virgini-
tatem

vatem Tuam Purissima Virgo munda cor & animam meam.

Przez Święte y Niepokalane Poczucie
Narodzenie y Panięstwo Twoje, o
Nays. Panno oczyść serce y duszę moie.

BENEDICTIO MENSE

Benedicite R. Benedicite.

Blagosławcie R. Blagosławcie.

OCzy wszystkich w Tobie mają usność
Panie, a Ty dajesz im pokarm czasu
przyszłego, Otwierasz Ty Reke Twoje i
napędzasz wszelkie zwierze blagosła-
wienstwem. Chwała Oycu, y Synowi, y
Duchowi S. Jak była na początku, y te-
raz zawsze, y na wieki wieków Amen.

OCuli omnium in te sperant Domine, & tu
das escam illorum in tempore opportuno A
peris tu manum Tuam & imples omne animal
benedictione. Gloria Patri, & Filio, & Spiri-
tui Sancto, Sicut erat in principio & nunc
& semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

MODLITWA.

Błogostaw nam Panie, y Te dary Two-
ie, których z Twoiey szczerobliwo-
ści pozywac mamy. Przez Chrystusa Pa-
na naszego, Amen.

ORATIO.

Benedic Domine nos, & hæc dona Tua, quæ
de tua largitate sumus sempturi, Per Chris-
tum Dominum nostrum, Amen.

GRA.

GRATIARUM ACTIO.

Benedicamus Domino R. Deo gratias.
Błogosławmy Pana R. BOGU dziękuj.

Agimus Tibi gratia Omnipotens Deus. pro
universis beneficiis Tuis Qui vivis & regnas
in secula seculorum, Amen.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.
Pater noster &c. Et ne nos induas in tenta-
tionem. R. Sed libera nos à malo.

V. Sit Nomen Domini Benedictum.

R. Ex hoc nunc & usque in seculum.

Dziękujemy Tobie Wszchemogący Boże za
wszystkie dobrodziejstwa Twoje, który ży-
jesz i królujesz na wieki wieków. Amen.

Kyrie eleison, Chryste eleison, Kyrie eleison.
Oycze nasz &c. I nie wódź nas w pokuszenia V.
Ale nas zbaw od złego.

V. Niech będzie Imię Pańskie błogosławione.

R. Odąd i teraz na wieki.

ORATIO.

Retribuere dignare Domine omnibus vobis
bona facientibus, propter Nomen tuum vi-
am æternam Amen.

Racz miły Panie sownie nagrodzić wszy-
skim Dobrodziejcom naszym dla Imienia Twe-
go żywotem wiecznym Amen.

De Officiis Christiani hominis.

Diligas Dominum Deum tuum, ex toto cor-
de tuo; ex tota anima tua, & ex omnibus
viribus tuis, & ex omni mente tua & proxi-
mum tuum sicut te ipsum.

O powinnościach Człowieka Chrześcijańskiego

Pędzisz miłował Pana BOGA twego ze wszy-
skiego serca twego y że wszystkicy d^uszę
twojey, y ze wszystkich sił twoich y ze wszy-
stkiey myśli twojey, A bliźniego twego sako siebie
samego.

Parentibus Debemus Honorem.

Qui honorat Patrem suum, jucundabitur in
Filiis in die orationis suæ xaudietur, vi-
vet vita longiore In opere & sermone. & o-
mni patientia, honora Patrem tuum: ut super-
veniat tibi benedictio a DEO, & benedictio Pa-
trius in novissimo maneat. Benedictio Patris
firmat domos Filiornm, maledictio autem
Matris eradicat fundamenta.

Rodziców powinniśmy Szanować.

Kto czci Oycę swego, doczeka pociech po Syn-
nach, a w dzień proźby swey będzie wysłucha-
ny, dłużej będzie żyw. W sprawie, y rozmowie,
y wszystkiey cierpliwości czciy Oycę twego, że-
by na Cię przyszło błogosławieństwo od BOGA a
błogosławieństwo tego na dzień ostatek trwato.
Błogosławieństwo Oycę, umacnia domy Synow
przekleństwo zaś Matczyne, wyrzżenia z gruntu.

VERBA TOBIÆ AD FILIUM.

Audi Filii mei Verba oris mei, & ea in corde
tuo quasi fundamentum construe Omnibus
diebus vitæ tuæ in mente habeto DEUM, &
cave ne aliquando peccato consentias & præ-
termitta Præcepta Domini DEI tui. Omni
tempore benedic DEUM. & pete ab eo, ut vi-

as tuas dirigat, & omnia consilia tua ia ipso
permaneant.

Słuchaj Synu moy słow ust moich, a one w sercu
twoim jako fundament założ. Przez wszy-
stkie dni żywota twego na pamięci miej BOGA,
a strzeż się, bys kiedy na grzech nie zezwolił, &
nie przestąpił Przykazania Pana BOGA twego,
Na każdy czas błogosław BOGA y pros Go aby
drogi twoje prosił, y wszystkie rady twoje
w nim przemęszkały.

SEN BUS DEBEMUS HONOREM.

Coram eano capite confurge, & honora Per-
sonam Senis, Seniozem ne increpaveris? sed
obsecra ut Patrem, Avum, aut Matrem.

Před siwą głową powstań, y czcisz Osobę starego
starszego nie fukaj, ale pros jako Oycza, Dzia-
da, albo Matki.

DO S. PATRONA albo PATRONKI. MIESIĘCZNEGO.

Patronie Święty. albo Patronko. od BOGA
wybrany. albo wybrana,

Mnie na ten Miesiąc za Obrońcę dany, albo
dana.

Uzyez mi Twoiey y we dnie y w nocy,
Wczesney pomocy.

Ty mi nabyway Jaski Pana mego,

Ty mnie zalecay Czystey Matce Iego.

Ty me potrzeby przeloż przed wszystkimi,
W Niebie Świętymi.

Ty mnie strzeż w szczęściu, wzmacniaj
w przeciwności.

Ty mnie ciesz w smutku, oświecay w ciemności
Ty

Ty mnie zdob w chęty, Ty otworz żywota
Wiecznego wrota.

R. Modl się za nami Święty albo Święta NN.
V. Abyśmy się stali godnymi obietnic Pana
Chrystusowych.

M O D L I T W A I.

Boże chwała Świętych Twoich, proszę abym
za przyczyną Świętego swóigo N. Patro-
na mego wolay był od wszelkiego złego, u-
szty y ciała a za tego powodem y pomocą,
błępieczaniey wżedł do żywota wiecznego A.

A B O Z E N S T W O W I E C Z O R N E.

Stawmy się przed Obecnością Bożą, y
dziękujemy *A*u za wszystkie dobrodziey-
stwa dane, a osobliwie za dzisieysze.

Panie Boże Wszchemogący wierzę mocno,
żeś jest obecny tu y na każdym miejscu,
a osobliwym sposobem w Najświętszym SA-
KRAMENCIE kłaniam się Tobie i miłuję Cię
nadewszystro, żeś jest moim Najwyższy Pa-
nem y Dobrodzielem, dziękuję żeś mnie two-
rzył, żeś mnie odkupił żeś mnie Języka Chrztu
Świętego obdarzył, żeś mnie zachował do te-
rańszayzego czasu, y od potępienia wieczne-
go do tey godziny bronil, iako też y za to żeś
mnie dnia dzisieyszego pokarmem tak docze-
sznym iako y Duchownym opatrzyć raczył.

Proszęmy Pana Boga o poznanie grzechownośszych,
abyśmy się naemi brzydčili.

M O D L I T W A II.

PA-

Panie Boże światłości duszy moiej, bez Ciebie nie mogę do zbawienia duszy moiej słuzącego czynić; oświeć rozum moy, y wspomoz pamięć moie; abym mógł poznać w czymem dzisiaj żyjęszeg. M jest t Twoy obrazik abym za grzechy moie serdecznie załował, y prawdziwie pokutował.

Przywiódźmy sobie na pamięć wszystkie grzechy któreśmy się dopuścili dnia dzisiejszego myślą, mówią, uczynkiem y opuszczeniem a one najbardziej do, których jesteśmy iśko niecyli. Tu się trzeba zastanowić, y przypomnieć sobie na pamięć grzechy, tego dnia popełnione. Pobudźmy się do prawdziwego żalu za grzechy nasze obiecując Panu BOGU więcej nigdy nie grzeszyć, za pomocą łaski Jego Świętey.

MODLITWA III.

Panie JEZU Chryście Zbawicielu moy, icdyne dobro moje, załuję serdecznie zem Cię BOGA mego o razik, brzydzę się wszystkimi grzechami moimi dla miłości Twoiej mam stateczną wola y postanowiony umyśl, więcej nigdy nie grzeszyć, za pomocą łaski Twoiej Świętey, o którą Cię serdecznie proszę.

*Bądźmy w takim stanie w jakim chcemy być
w ostatnią godzinę śmierci naszej.*

Wiem dobrze o Boże moy, iż mi przydzie kiedykolwiek umrzeć, a podobno nie za długo: o iak miła rzecz człowiekowi na ten czas będzie pamiętać na te, zem Tobie poki zdrowie słuziło dobrze y wiernie słuził po-
ki

ki tedy żyw będą chcę zawsze służyć, abym
szczęśliwie umarł, y Ciebie BOGA y Stworzy-
cela moiego, w Chwale Niebieskiej na wie-
ki wieków oglądał, Amen.

H Y M N U S.

TE lucis ante terminum,
Rerum Creator poscimus,
Ut solita clementia,
Sis praesul & custodia;
Procul recedant fomina,
Et noctium phantasmata,
Hostemque nostrum comprime,
Ne polluantur corpora.
Praesta Pater Omnipotens,
Per Jesum Christum Dominum,
Qui tecum in perpetuum
Regnat cum Sancto Spiritu, Amen.

H Y M N,

Pzed dokonczaniem dnia tego,
Prosimy Cie Pana swego,
Racz nas strzedz swego stworzenia;
Anielskie day obronienie;
Sny oddal od nas szkodliwe,
Nocne obludy zdradliwe;
Nie day ciab naszych czystosci,
szustanskiy plugawic zlosci.
OTCZE nasz przez Syna swego,
Day to JEZUSA milego, Wie-

W jedności DUCHA Świętego,
Z Tobą Królestwa jednego, Amen.

LITANIÆ
AD BEATAM VIRGINEM
MARIAM.

KYrie eleison, Christe eleison
Kyrie eleison.

Christe audi nos, Christe exaudi nos,
Pater de Cælis Deus, Miserere nobis
Fili Rotemtor mundi Deus, Miserere nos
Spiritus Sancte Deus, Miserere nobis.

Sandta Trinitas unus Deus, Miserere nobis
Sandta MARIA, Ora pro nobis.

Sandta DEI Genitrix,

Sandta Virgo Virginum,

Mater JESU Christi,

Mater Divinæ gratiæ,

Mater Purissima,

Mater Castissima,

Mater Inviolata,

Mater Intemerata,

Mater Amabilis,

Mater Admirabilis,

Mater Creatoris,

Mater Salvatoris,

Virgo Prudentissima,

Virgo Veneranda,

Virgo Prædicanda,

Virgo Potens,

Virgo Clemens,

Ora pro nobis!

Vir-

Virgo Fidelis,
Speculum Justitiæ,
Sedes Sapientiæ,
Causa nostræ letitiæ,
Vas Spirituale,
Vas Honorabile,
Vas Insigne Devotionis.
Rosa Mystica;
Torris Davidica,
Turris Eburnea,
Domus Aurea,
Fœderis Arca,
Janua Cæli,
Stella Matutinâ,
Salus Infirmorum,
Refugium peccatorum,
Consolatrix afflictorum,
Auxilium Christianorum,
Regina Angelorum,
Regina Patriarcharum,
Regina Prophetarum,
Regina Apostolorum,
Regina Martyrum,
Regina Confessorum,
Regina Virginum,
Regina Sanctorum Omnium,
Regina Regni Poloniæ,
Advocata Sacratissimi Rosari,
Advocata Sacratissimi Scapularis,
Agnus DEI, qui tollis peccata mundi,
Parce nobis Domine.
Agnus DEI, qui tollis peccata mundi,
Exaudi nos Domine.

Ora pro nobis.

Ora pro nobis.

Ora pro nobis.

Agnus

Agnus DEI, qui tollis peccata mundi,
Miserere nobis.

Christe audi nos, Christe exaudi nos,
Kyrie eleison, Christe eleison,
Kyrie eleison.

Pater noster &c.

Ave MARIA gratiã plena Dominus Te-
cum benedicta Tu in mulieribus, & benedi-
ctus Fructus ventris Tui JESUS Christus &
benedicta sit ANNA Mater Tua, ex qua sine
peccato originali Nobilissima Virginea Caro
Tua processit. Sancta MARIA Mater DEI,
ora pro nobis peccatoribus, nunc & in horã
mortis nostrã, Amen.

ANTIPHONA.

SUB Tuum præsidium, confugimus Sancta
DEI Genitrix, nostras deprecationes, ne
despicias in necessitatibus nostris, sed à pericu-
lis cunctis, libera nos, semper Virgo gloriosa
& benedicta.

v. Ora pro nobis Sancta DEI Genitrix,

r. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Gratiam Tuam &c. ut supra.

NAUKA DUCHOWNA

Przez krotkie Pytania y Odpowiedzi.

KATECHYSTYCZNE PODANA.

Pytanie. CO jest Katechizm,

Odpow: Jest zebranie, albo nauka

o Wierze Katolickiey, Nadziei, Mi-
łości, y o Sakramentach Świętych

P. W kogo wierzysz?

O. Wierzę w Boga w Troycy Świętey
jedynego albo wierzę w Boga Oy-
ca. Syna Bożego Ducha S. y Świę-
ty Kościół Katolicki Rzymki

P. Co wyraźnie powinien każdy Ka-
tolik wierzyć?

O. 1. Ze Bog jest Stworzyciel Nieba
y ziemi, y wżyskich rzeczy wi-
domych y niewidomych, 2. Ze jest
jeden w istocie, a troisty w osobach
3. Ze jest oddawcą sprawiedliwym.
4. tajemnicę Wcielenia Syna Bożie-
go. 5. Siedm Sakramentow. 6. Ze
dulża nasza jest nieśmiertelna.

P. Kto cię stworzył? O, Pan Bog ?

P. Dla czego nas Pan Bog stworzył ?

O. Abyśmy go przez wiarę poznali ?
chwalili kochali, y onemuż służąc
na tym świecie żywot wieczny po-
tym otrzymali.

P. Gdzie jest Pan Bog ?

O. w Niebie na ziemi, y na każdym
mieyscu przez swoją obecność
istność y moc,

P. Co Pan Bog czyni w Niebie? ;

O. Dobrym dobrze płaci, to jest Wy-
bra-

branyim swoię Chwałę daie.

P. Co czyni na ziemi?

O. Zywi błogostawę nas przedziwney
Opatrzności, swoiey, okiem zapatru
jąc się na nas y wszystkim rządząc.

P. Co czyni w piekle?

O. I arze (prawiedliwie potępionych.

P. wiele jest Bogow?

O. Ieden tylko którego Troycą
Przenayswiętszą zowiemy.

P. Co jest święta Troycą?

O. Bog Oyciec Syn Boży y Duch S.

P. Bog Oyciec jestże Bogiem? O. jest

P. Syn Boży jestże Bogiem? O. jest.

P. Duch S. jestże Bogiem? O. jest.

P. To będzie trzech Bogow?

O. Nie, bo te trzy, Osoby, iednę ma
ią nature y istotę Bostwa.

P. Ktora z tych Osob Boskich jest
naydawneysza y naymędrza?

O. Wszytkie łobie rowne we wszy
tkich doskonałościach. [wiekiem.

P. Ktora z tych Osob stała się Czoł-

O. Wtora, to jest Syn Boży.

P. Coz to jest stać się człowiekiem?

O. jest wziąć ciało y duszę takową:
iako ciało y dusza nasza (krem:

P. Gdzie się Syn Boży stał Człowie-

O. W żywocie Nayswiętszey Maryi
Panny za sprawą Ducha Świętego.

P. Dla czego stał się Człowiekiem?

O. Aby nas wybawił od piekła.

P. Iakoz nas wybawił y odkupił?

O. Krwią własną Najdroższą którą wylał przy mecie twoiey dla zbawienia naszego.

P. Co jest Chrystus?

O. Jest prawdziwy Bog y Człowiek: albo Słowo Przedwieczne y Odkupiciel narodu ludzkiego.

P. Kto cię oświecił O. Duch Święty

P. Czym cię oświecił? (mięć.

O. Tym że mi dał wolę, rozum y pa-

P. Bog Ojciec ma też ciało?

O. Nie ma Bo jest szczerym Duchem

P. Czemuz go malują z brodą?

O. Bo inaczey nie poznalibyśmy go

Druga racya ze się w takwey po-

staci Sędziwey pokazał Moyzelzo-

wi w krzaku gorejącym.

P. Duch S. ma też Ciało? O. Nie ma

P. Czemuz go malują w gółębiey postaci

O. Bo Gołąb znaczy siedm Darow Du-

cha Naysw. Druga racya. ze się tak

pokazał nad Chrystusem Panem, kie-

dy go Jan s: chrzczył w Jordanie;

P. Syn Boży ma też Ciało;

O. Ma lecz iuz uwielbione, ktore był

wziął z zywota MARYI Panny.

P. Miałże Chrystus P. Oycę y Matkę?

O. Jle był Bogiem miał Oycę Przed-

wiecznego bez Matki, ile zas był

Człowiekiem. miał Matkę Najświętszą: Pannę wczaję bez Oycę gdzie wie- dzieć potrzeba że Jozef S. nie był prawdziwym Oycem, lecz tylko do mniemanym to jest Strożem, albo Opiekunem PANA JEZUSA.

P. Co przymujesz gdy przystępujesz do kumunii Najświętszey?

O Ciało y Krew Dobre Bóstwo Pana naszego Jezusa Chrystusa pod Ofo- bami Chleba y Wina.

P. Czy tam jest Chleb?

O. Nie ma, bo się przemienia w Cia- ło Chrystusowe mocą słow Sakramen- talnych, których kapłan zazywa przy poświęcaniu Hostyi.

P. Jest tam co Chlebowego?

O. Wcale tam istności Chlebowey nie ma, tylko same przymioty Chleba białość, okrągłość y smak.

P. Czy ta białość, okrągłość, y smak, jest Chrystusem Panem: (taiony)

O. Nie, ale pod niemi jest Chrystus.

P. Gdy kapłan śmie Hostyą czy śmie y Ciało Pańskie?

O. Nie śmie, tylko przymioty Chleba

P. Która rzecz jest potrzebna do godne- go przyjęcia Ciała Chrystusowego?

O. Nie mieć żadnego grzechu, ani woli wracać się do niego, owszem mieć po- stano-

stanowienie stateczne, nigdy wię-
cey BOGA nie obrazac.

P. Co jest Sakrament w pospolitosci?

O. jest niewidomey łaski znak widomy
ku poświęceniu a ztem upostanowiony

P. Wiele jest Sakramentow?

O. Siemdziesiąt, to jest 1. Chrzest 2. Bierz-
mowanie 3. Pokuta, 4. Ciało y Krew
Pańska 5. Kapłanstwo 6. Małżeństwo
7. Ostatnie Olejem S. namazanie.

P. Co jest Przenajświętszey Sakram:

O. jest prawdziwe Ciało y Krew Dula
Boskiego Chrystusa Jezusa to jest Sakra-
ment najgodniey lzy, y najzacniey:

P. Do zbawienia ktory jest Sakrament
najpotrzebniey lzy?

O. Chrzest, a potym Pokuta.

P. Wiele jest części pokuty?

O. Trzy: 1. Skrucha. 2. Spowiedź, 3.
zadotyc uczynienie.

P. Co jest Skrucha dokonala?

O. Jest serdeczny zal za grzechy ktore
mismy Bogu Naywyzszemu obrobra-
zili Gdzie wprzod potrzeba uczy-
nic rachunek z sumnienia to jest,
przypomniec sobie myśli słowa, y
uczynki z siedmiu grzechow P. q.
ciu zmyflow y dziełacię Przekaza-
nia Bożego y z stanu swego.

P. Co jest Spowiedz: O. Jest potajemne
wy-

P. Coż ietzcze potrzeba czynić przed sa-
mą Świętą Komunią?

O. Wzbudzić w sobie Akty Wiary żywey
poktonu, miłości, wdzięczności, &c.
że w tym Kommunikancie iest prawdzi-
we Ciało y Krew JEZUSA, że tak wiel-
kiego Majeſtatu Pan, do lepienki ni-
kczemney zbliża się. Nadto, z iak nay-
większą gorącością ducha nabożnego,
czyſtością sumnienia, naygłębszą pokó-
rą przyſtępować do Stołu Jezusowego.

P. Co czynić należy po Sw: Komunii?

O. Akty Wiary, poktonu, dziękowania,
miłości y proźby, o łaski skuteczne, o
wytrwanie w dobrym aż do końca. Ca-
ły ten dzień ſtrawić ná ſerdecznych af-
fektach pobożnych, czytaniu Kſiążek
Duchownych, odmawiając Rożaniec,
Koronkę, Litanie, &c.

PRZEŚTROGA

Gdy miałsz Obraz Pana Ukrzyżowanego,
Nie zapomniy poktonu oddać przyſtoynego,
Nie Bog Obraz, lecz Boſkim ieſt wyobrazeniem
BOGA czcicy w nim, nie farba niſkim po-
ktonieniem.

Kłaniam się Tobie Panie JEZU Chry-
ſte, y błogoſławię Cię: albowiem
przez Krzyż Twoy Święty y Mękę, od-
kupiłeś wſzytek ſwiat:

D

A nay-

(*) (*)

A nayprzod tak się maią zaczynać.

BOG	DEUS	Klucz	Clavis
Moy	Meus	Ława	Scamnum
Niebo	Celum	Szkoda	Damnum
Zaśtona	Velum	Oyciec	Pater
Ziemia	Terra	Matka	Mater
Zwierz	Fera		30.
Kościół	Ecclesia	vel	Signum
Templum		Znak	Lignum
Przykład	Exemplum	Drewno	Sedile
Gwiazda	Stella	Stółek	Cubile
Swieca	Candela	Łoszek	Prandium
	10.	Obiad	Atrium
Krzyż	CruX	Sień	Via
Światło	Lux	Droga	Cerevisia
Obraz	Imago	Piwo	Jentaculum
Brzeg	Margo	Sniaćdan:	Retinaculum
Głos	Vox	Skobel	40.
Noc	Nox	Godzina	Hora
Dzień	Dies	Futrzenka	Aurora
Południe	Meridies	Dom	Domus
Morze	Mare	Fabłoń	Pomus
Altarz	Altare	Ser	Caseus
	20.	Czapka	Pileus
Rok	Annus	Brat	Frater
Sukno	Pannus	Cepla	Later
Chleb	Panis	Pokoy	Pax
Pies	Canis	Piec	Fornax
Ptak	Avis		50.

	50.	Manus	Wieczerza	Cæna
Reka		Calamus	Garb	Gibbus
Pioro		Mensa	Pokarm	Cibus
Stol		Expensa	Wies	80.
Wydatek		Mappa	Zrzenica	Villa
Obrus		Rapa	Mieszek	Pupilla
Rzepa		Pisum	Flaszka	Crumena
Groch		Gypsum	Kucharz	Lagena
Kreda		Digitus	Ognisko	Cocus
Palec		Cubitus	Kapusta	Focus
Zokiec			Macherzyna	Brasica
	60.	Pons	Kasza Puls	Vesica
Most		Frons	mentum	vel Pul-
Czolo		Auris	Trzewik	Calcea
Ucho		Caulis	mentum	
Glab		Farina	90.	
Makã		Culina	Gont	Scandula
Kuchnia		Cingulus	Dachowka	Tegula
Pas		Annulus	Ziele	Herba
Piercień		Limen	Broda	Barba
Prog		Farcimen	Mak	Papaver
Kiszka			Tip	Cadaver
	70.	Paries	Noz	Culter
Sciana		Carles	Chłopiec	Puer
Pruchno		Cera	Wol	Bos
Wosk		Pera	Rosa	Ros
Torba		Rubus		
Krzak		Fungus	Gora	100.
Gizyb		Vena	Zrodlo	Mons
Zyla				Fons
				Bot

Bot	Calceus	130.	Lapis
Miot	Malleus	Kamień	Apis
Gruszka owoc	Pyrum	Pszczola	Civitas
Masto	Butyrum	Miasto	Serenitas
Sniadek	Testis	Pogoda	Baculus
Suknia	Vestis	Kiy	Oculus
Sol	Sal	Oko	Amita
Zwierze	Animal	Ciotka	Semita
		Scieszka	Soror
	110.	Latus	Dolor
Bek	Catus	Siostra	
Kot	Fovea	Bolesć	
Dol	Cavea	Syn	140.
Klatka	Aqua	Szwagier	Filius
Woda	Lingva	Miod	Sororius
Jezyk	Piper	Zolc	Mel
Pieprz	Sifer	Gay	Fel
Marchew	Nix	Pastynta	Nemus
Sieg	Coturnix	Striy	Eremus
Przepiorka		Ojet	Patrus
	120.	Avus	Carduus
Dziad	Clavus	Zycie	Vita
Gwiazdz	Cornu	Pustelnik	Eremita
Rug	Genu	Isla	150.
Kolano	Gramen	Fezioro	Acus
Trama	Stramen	Wy	Lacus
Stoma	Avena	Sznurek	Avunculus
Onies	Arena	Krolestwo	Funiculus
Pisiek	Flagrum	Staw	Regnum
Kanczuk	Candelabrum	zyd	Stagnum
Lichtarz			Judaeus
			Siu.

Studnia	Puteus	Opiekun	Tutor
Rynek	Forum	circulus	Bucca
Kielbasa	Botulus	Krowa	Vacca
	160.	Sluga	Servus
Mowa	Sermo	Felen	Cervus
Dyzel	Temo	Ulica	Platea
Zuk	Arcus	Kamienica	Lapidea
Wor	Saecus		190.
Twarz	Facies	Kat	Angulus
Lod	Glacies	Ciele	Vitulus
Sposob	Modus	Woz	Currus
Wezel	Nodus	Mur	Murus
Inkaust	Atramentum	Mieso	Caro
Parkan	Sepimentum	Gotwie	Paro
	170.	Szkola	Schola
Zab	Dens	Ten co Ksiegi przedaie	
Nytl	Mens	Bibliopola	
Miesiac	Luna	Smiech	Rifus
Stup	Columna	Wzrok	Vifus
Nos	Nafus		200.
Przypadek	Cafus	Miecz	Gladius
Byk	Taurus	Promien	Radius
Skarb	Thesaurus	Dzwonek	Campanula
Brewiarz	Breyliarium	Esencuszek	Catenula
Kalamarz	Attra	Czeladnik	Famulus
	mentarium	Pieniazek	Obulus
	180.	Gumno	Horreum
Krawiec	Sartor	Feczmién	Hordeum
Kupiec	Mercator	Siano	Fanum
Szenc	Sutor	Wedzidlo	Frænum

	210.	Mel	Tinea
Czas	Tempus	Parieczyna	Arena
Pole	Campus	Sklep	Fornix
Szydło	Subula	Wrona	Cornix
Kopyto	Ungula		240.
Skrzydło	Ala	Garcarz	Figulus
Drabina	Scala	Snop	Manipulus
Osiel	Asinus	Chmura	Nubium
Parobek	Mediastinus	Chorągiew	Vexillum
Kapłon	Capo	Wschod	Stońca
Mydło	Smegma	vel	ris
Sapo		Ortod	Hortus
	220.	Grad	Grando
Koldra	Lodix	Zawiasa	Cardo
Korzeń	Radix	Kielich	Calix
Gnoy	Stercus	Wierzba	Salix
Dab	Quercus		250.
Latarnia	Laterna	Wiatr	Ventus
Karczma	Taberna	Dochod	Proventus
Brama	Porta	Lato	Aestas
Kolacz	Torta	Niepogoda	Tempestat
Ciało	Corpus	Korzec	Medimnus
Wieprz	Porcus	Felien	Autumnus
	230.	Wieża	Turris
Bloto	Lutum	Siekiera	Securis
Slina	Sputum	Zaba	Rana
Wrzod	Ulcus	Wetna	Lana
Zagon	Sulcus		260.
Dach	Tectum	Sierść	Pilus
Sieczka	Stramen	Kośka	Paxillus
sectum			Retznik

Recznik	Mantile	Oyczym	Vitricus
Dzwonca	Campanile	Dworzanin	Aulicus
Zelazo	Ferrum	290.	
Sermatka	Lac serum	Kaszel	Tuffis
Sprochlerz	Granarium	Sznur Ciesielski	...
Piwnica	Celarium	Amulsis	
Len	Linum	Perla Unio	Gemma
Wino	Vinum	Herb	Stemma
270.		Rak	Cancer
Mieysce	Locus	Wiezienie	Carcer
Szafran	Crocus	Kapelusz	Galerus
Corka	Filla	Taler	Talerus
Lipa	Tilla	Lichwa	Usura vel
Zlodziey	Fur	Fenus	
Siarka	Sulphur	Zloty	Florenus
Skora	Pellis v. Cutis	300.	
Drag	Veſtis	Namioł	1 entorium
Szalwia	Salvia	Ratusz	Pratorium
Deszcz	Imber vel	Xiadz	Sacerdos
Pluvia		Wiano	Dos
280.		Skrzyniá	Arca
Motyka	Ligo	Grzywna	Marca
Zyto	Sllige	Kukielka	Bucella
Trabá	Tuba	Gomolka	Turella
Gołab	Columba	Chustka	Strophium
Farzyna	Olus	Mózdzierz	Mor-
Zdrada	Fraus vel	tariolum	
Dolus		310.	
Kusznierz	Pellio	Warzecha	Trulla
Rzeźnik	Lanio	Widelc	Fuscinula
			Zwier-

Zwierciadło	Speculum	Fedwab	Sericum
Potrawa	Ferculum	Pszensca	Triticum
Pochodnia	Fax	Lilia	Lilium
Kaftan	Thorax	Msza	Missa
Krześiwo	Igniarum	Proso	Millium
Skarb Pospolity	Erarium	Xiężna	Decifsa
Smierc	Mors	Fabiko	Pomum
Los	Sors	Podatek	Donum

320.

Grod	Castrum	Kura
Grabie	Rastrum	Miska
Kufel	Poculum	Płaszcz
Srobka	Opereulum	Czosnek
Rola	Ager	Cebula
Powietrze	Aer	Złob
Piszczatka	Fistula	Staranię
Wista	Vistula	Pieczenia
Prawo	Jus	Puchlina
Kacziđło	Thus	Murzyn

330.

Komin	Caminus	Kogur
Safiad	Vicinus	Bagnisko
Polewka	Jufculum	Baba
Donica	Caprunculum	Brzyżwa
Towroz	Funis	Karb
Ogorek	Cucumis	Kuropatwa
Staynia	Stabulum	Drzwi
Szubsenica	Furca vel	Obczyaic
Patibulum		Chłop
Beczka	Dolium	Pepek
Lisiek	Folium	

340.

Czosnek	Membrum	Bład
Mozg	Cerebrum	Strach
		Pniak

350.

Gallina
Patina
Pallium
Allium
Cepe
Præsepe
Cura
Afsatura
Hydropa
Ethiops

360.

Gallus
Pallus
Vetula
Novacula
Cervix
Perdix
Fores
Mores
Rusticus
Umbilicus

370.

Error
Terror
Truncus
Hak

Hak	Uncus	Ogień	Ignis
Gardło	Guttur	Włos	Crinis
Synogarlica	Turtur	Knos u święce	Elicanium
Mnich	Monachus	Kulbaka	Epiphium
Zoładek	Ventriculus	Cwikła	Beta
<i>vel</i> Stomachus		Cwercnia	Metreta
Rzecz	Res	Pot	Sudor
Noga	Pes	Wstyd	Pudor

380.

410.

Srebro	Argentum	Wiosna	Ver
Zboże	Frumentum	Ubogi	Pauper
Spisz	Scēpufium	Berto	Sceptrum
Koszula	Indufium	Mary	Feretrum
Okno	Fenestra	Rozaniec	Fararium
Szkola prawna	Palæstra	Końnica	Ossarium
Kozioł	Caper	Szkaplerz	Scapulare
Dziki wieprz	Aper	Mila	Miliare
Gniew	Ira	Nic	Filum
Obwarzanek	Spira	Nic	Nihilum

390.

420.

Wojna	Bellum	Piovn	Fulmen
Poiodynek	Duellum	Swiatlo	Lumen
Łyska	Cochlear	Zapowiedź	Bannum
Poduszka	Pulvinar	Cyna	Stannum
Pieczec	Sigillum	Praczk	Lotrix
Kropidło	Aspergillum	Kucharka	Cocatrix
Bursa y Cech bernium	Contus	Krew	Sangvis
Pociel	Lectisternium	Paznogieć	Ungvis
Gruszka drzewa	Pyrus	Dzwon	Campana
Tap	Papyrus	Tydzieł	Septimana

400.

430.

Szko	Vitrum	Złotnik	Aurifex
Saletra	Nitrum	Rzemieślnik	Artifex
		Zdrowy	Sanus
			Chrzan

Chrzan	Raphanus	Kropla	Gutta
Ornat	Casula	Pstrąg	Trutta
Prawidło	Regula	Święto	Festum
Młyn	Molendinum	Areszt	Arestum
Pietruszka	Petroselinum	Zerdz	Pertica
Mgła	Nebula	Satasa	Lactuca
Bayka	Fabula		
	440.	Złoto	470.
Zaka	Pratum	Cukier	Aurum
Grzech	Peccatum	Ziarno	Saccarum
Zabędz	Cygnus	Zbor Luterski	Granum
Zastaw	Pignus	Serce	Fanum
Bydło	Pecus	Nowina	Cor
Zając	Lepus	Łoj	Rumor
Rana	Vulnus	Żaie	Sevum
Pogrzeb	Funus	Piółun	Ovum
Hafka	Fibula	Zapust	Absynthium
Spsłka	Acieula		Carnisprivium
	450.	Kareta	480.
Sieć	Rete	Podłoga	Carpentum
Wieloryb	Cete	Sosna	Pavimentum
Mrowka	Formica	Pielgrzym	Pignus
Rękawica	Manica	Flaki	Peregrinus
Orzeł	Aquila	Witnie	Omasum
Iskra	Scintila	Rynsztok	Cerasum
Rzeka	Flumen vel Fluvius	Wozny	Canalis
Szczupak	Lucius	Zgromadzenie	Ministerialis
Ryba	Piscis	gatio	Congre-
Robak	Vermis	Pozew	Citatio
	460.		490.
Tarcica	Affer	Miara	Menfura
Wrobel	Passer	Przyprawa	Conditura
Klasztor	Monasterium	Policzek	Colaphus
Krzcielnica	Baptisterium	Drukarz	Typographus
			Bieg

Bieg	Cursus	Anyżek	Anisum	vel
Niedzwiedz	Ursus	Anethum		
Uczeń	Discipulus	Swiast	Mundus	
Kos	Merulus	Grunt	Fundus	
Lampa	Lampas	Dusza	Anima	
Dyament	Adamas	Dziesięcina	Decima	
	500.		530.	
Now	Novilunium	Pożywienie	Victus	
Pelna	Plenilunium	Powiat	Districtus	
Gniazo	Nidum	Blacha	Lamina	
Miasieczka	Oppidum	Niewiasta	Mulier	vel
Lekarz	Medicus	Żeńska	Faemina	
Przyjaciel	Amicus	Zakład	Vadium	
Zołnierz	Miles	Stajanie	Stadium	
Dziedzic	Hæres	Kleynot	Clenodium	
Szpital	Hospitale	Stodola	Holodium	
Ponczocha	Tibiale	Brog	Acervus	
	510.	Zuchwały	Protervus	
Chusta	Linteum		540.	
Łazienka	Balneum	Rdza	Erugo	vel
Batwan	Idolum	Rosol	Rubido	
Szyja	Colum	Łatwy	Salsugo	
Piersi	Pectus	Kłotka	Facilis	
Zimno	Frigus	Czerwony Złoty	Sera pensilis	
Okoń	Perca	Nummus	Aureus	
Macocha	Noverca	Dym	Fumus	
Krzemień	Silex	Bak	Tabanus	
Pluskwa	Cimex	Ogrodnik	Hortulanus	
	520.	Praca	Labor	
Ropa	Pus	Drzewo	Arbor	
Wilk	Lupus		550.	
Kołęda	Strena	Kwas	Fermentum	
Kopa	Sexagena	Stado	Armentum	
Pistolet	Sclopetum	Blonie	Villagium	
			Zegar	

Zegar	Horologium	Sledź	Halex
Lud	Populus	Jacka	Macellum
Kopiec	Scopulus	Podnożek	Scabellum
Proch	Fulvis	Kram	Institutum
Miednica	Pelvis	Dług	Debitum
Kłos	Spica	Miasto	Urbs, vel Civitas
Sroka	Pica	Mitosc	Charitas
	560.		590.
Bark	Humerus	Wielkanoc	Eascha
Liczba	Numerus	Sanie	Traba
Cło	Tolonium	Topor	Afcia
Watek	Cilindrus	vel Pi-	Pieluszk
	killum ligneum	Gosc	Fascia
Miech	Follis	Czerstwy	Hospes
Pazorek	Collis	Chmzel	Sopes
Wat	Vallum, vel Vallus	Wesz	Lupulus
Krzyształ	CrySTALLUS	Ułomek	Pediculus
Zima	Hyems	vel Bruma	Komor
Piana	Spuma		Fragmentum
	570.		600.
		Phecia	Pulex
Sagoda	Uva	Zywiot	Culex
Slaz	Malva	Garnek	Olla
Sąd	Judicium	Dworek	Curiola
Powinność	Officium	Koń	Equus
Switanie	Diluculum	Slepy	Cæcus
Mrok	Crepusculum	Kmieć	Omëto
Pal	Palus	Proszę	Peto
Kostka u nogi	Talus	Zamek	Clastrum
Kwiat	Flos	Kolasa	Plaustrum
Zwyczaj	Mos		610.
	580.		
Dłoh	Palma	Grzesznik	Mercator
Oreż	Arma	Organista	Peccator
Mleka	Lac	Dzierżawca	Organarius
			Tenutarius
			Pro-

Praszek	Avicula	Kaznodzieia	Concionator
Szocowica	Lenticula	Łowczy	Venator
Ogon	Cauda	Stolnik	Dapifer
Skowronek	Alauda	Miecznik	Ensifer
Wiatr Południowy	Auster	Cześniak	Picerna
	620.	Krynica	Cisterna
Krol	Rex		650.
Prawo	Lex	Chorąży	Vexilifer
Dzieło	Opus	Podstoli	Subdapifer
Biskup	Episcopus	Pisarz	Notarius
Szlachcic	Nobilis	Komornik	Camerarius
Podobny	Similis	Rozum	Intellectus
Naczynie	Vas	Strażnik	Excubiarum
Opat	Abbas	Præfectus	
Pan	Dominus	Krączy	Incisor Dapum
Woiewoda	Palatinus	Roy pszczol	Examen apū
	630.	Dośkonaty	Perfectus
Spytek	Rogationus	Koniuszy	Stabuli
Kasztelan	Castellanus	Præfectus	
Zbawienie	Salus		660.
Podskarbi, albo Skarbnik	Thesaurarius	Starosta	Capitaneus
		Rowiennik	Coætaneus
Podkom:	Succamerarius	Sędzia	Judex
Anioł	Angelus	Podśedek	Subjudex
Pułkownik	Colonellus	Postępek	Profectus
Prosty	Rectus	Kuchmistrz	Culinæ
Woyciech	Albertus	Præfectus	
Idzi	Egidius	Podarunek	Munus
	640.	Woyski	Tribunus
Hetman	Exercituum	Dux	Stonina
Orzech	Nux	Przedmieście	Suburbium
Podczaszy	Pocillator		670.
Obożny	Castrorum	Przeor	Prior
Metator		Podprzeorzy	Supprior
			Targo.

Targowe	Foralia	Swierzb	Scabies
Mostowe	Pontalia	Fodła	Ables
Pogłowne	Contributio	Zywność	Alimentum
Capitalis		Peruka	Capillamentum
Dymowe	Contributio		700.
Fumalis		Brew	Supercillium
Pobory	Contributio	Okulary	Conspicillum
Agraria		Talerz	Quadrā
Szelągne	Contributio	Dzieża	Mastra
Solidaria		Korzec	Coretus
Suknia	Vestis	Sotrys	Scultetus
Suknia długa	Vestis	Oczyzna	Patria
talaris		Poleć	Succidia
Czopowe	Contributio	Plaster	Emplastrum
Nauczyciel	Præceptor	Izba	Hipocauftum
Dozorca	Inspector		710.
	680.	Wież	Pagus
Cień	Umbra	Buk	Fagus
Cizba	Turba	Komora	Camera
Kosz	Cophinus	Jaszczorka	Vipera
Chrzestny Oyciec	Patrinus	Szczypce	Emunctorium
Prawda	Veritas	Złożenie	Reclinatorium
Szczerość	Sinceritas	Trzcina	Arundo
Imię	Nomen	Faskotka	Hirundo
Przezwiśko	Cognomen	Wielki	Magnus
Zdrowie	Sanitas	Baranek	Agnus
Potrzeba	Necessitas		720.
	690.	Wolność	Libertas
Smyczek	Plectrum	Ubostwo	Paupertas
Kontryfał	Electrum	Bicz	Flagellum
Kradzierz	Furtum	Swiderek	Terebellum
Podatek	Tributum	Trzoda	Grex
Kośton	Plic	Sprzet	Supellex
Odrobina	Mica	Zywiol	Elementum
			Przy-

Przydarek	Additamentū	Stan	Status
Pantofle	Capellamentum	Urząd	Magistratus
Spodnie	Callige	Olej	Oleum
730.		760.	
Obiecadło	Alphabetum	Stod	Braſeum
Brzezina	Betuletum	Senat	Senatus
Strumień	Rivus	Podkowa	ſlepa
Więzień	Incarceratus	Zięć	Gener
	uel Captivus	Rosmiſtrz	Rothmagiſter
Pokuta	Pœnitentia	Osoba	Persona
Odpust	Indulgentia	Trunna	Urna
Pamięć	Memoria	Sprawa	Cauſa
Zwycęstwo	Victoria	Kieſzenia	Cabſa
Prożnowanie	Otium	Przykry	Moleſtus
Kłamstwo	Mendacium	770.	
740.		Małpa	Simia
Sowa	Noctua	Wiadro	Hydria
Pani	Domina uel Hera	Rokiet	Rothetum
Rządzik	Phalera	Oceć	Acetum
Porządek	Ordo	Skromnoſć	Modestia
Wągiel	Carbo	Pilnoſć	Diligentia
Kara	Pœna	Obżarſtwo	Gula
Pieśń	Cantilena	Wſtega	Ligula
Olbrzym	Gigas	Mieſzcanin	Civis
Kaczka	Annas	Suchoty	Phtyſis
Białoſć	Albedo	780.	
750.		Styczeń	Januarius
Tłuſtoſć	Pingvedo	Luty	Februarius
Wieniec	Sertum	Marzec	Martius
Puſtynia	Deſertum	Trzeci	Tertius
Zmyſł	Senſus	Kwiecień	Aprilis
Czynsz	Cenſus	Rok przeſtepnny	Annus
Sprawiedliwy	Juſtus	Bifſextilis	
Smak	Guſtus	Prawo	Juſ
			May

May	Maius	Krupnik	Pultarius
Czerwiec	Junius	Ucieczka	Fuga
Lipiec	Julius	Woznica	Auriga
	790.		820.
Sierpień	Augustus	Czytelnik	Lector
Ciasny	Augustus	Furman	Vector
Wrzesień	September	Zmarszczka	Ruga
Październik	October	Pisawka	Sanguifuga
Listopad	November	arkusz	Philura
Grudzień	December	Stworzenie	Creatura
Dolina	Vallis	Mieziang	Aeneus
Rok przybyşzowy	Annus	Łan roli	Laneus
Embolismalis		Szabla	Framea
Oplatek	Passilium	Podkowa	Solea
Przysmak	Pulpa		
	800.		830.
Konopie	Canabis	Węda	Hamus
Oset	Carduus	Galazka	Ramus
Slaz	Malva	Wiel	Rus
Mięta	Menta	Zuraw	Grus
Szeląg	Solidus	Puk	Legio
Trojak	Sextarius	Kraina	Regio
Siodmak	Septenarius	Farba	Color
Talar bity	Talarus	Zapach	Odor
Kotlarz	Chaldeator	Wdzięczność	Gratitudo
Mydlarz	Smegmator	Zółw	Testudo
	810.		840.
Cyrułik	Chirurgus	Statek	Constantia
Chawtarz	Fibularius	Cierpliwość	Patientia
Czapnik	Pileator	Czystość	Castitas
Introrigator	Compactor	Pokora	Humilitas
Szklarz	Vitriarius	Prawdziwy	Verus
Weglarz	Carbonarius	Szczery	Sincerus
Wetnik	Lanarius	Wiek	Etas
			Pobo-

Tobożność	Pietas	Modlitwa	Oratio
Cnota	Virtus	Przeprosiny	Deprecatio
Członek	Artus	Tomaz	Interpres
850.		Miedz	IES
Szczala	Sagitta		1880.
Zawzięcie	Vitta	Sadzaunka	Piscina
Nabożność	Devotio	Zywieca	Refina
Umywanie	Lotio	Aruk	Corvus
Płacz	Luctus	Krzygu	Triuvus
Pożytek	Fructus	Stula	Stola
Rzecz	Consilium	List	Epistola
Wygnanie	Exilium	Zwada	Lis
Wierzy	Eternus	Szacur	Gli
Piekło	Infernu	Ray	Paradisus
860.		Kragulec	Nifus
Zgoda	Concordia		890.
Milosierdzie	Misericordie	Poczta	Posta
Wieczność	Aternitas	Zi bro	Co ta
Nowina	Novitas	Stolarz	Mensator
Umazłość	Seisuria	Rulnik	Arator
Sumienie	Conscientia	Poddany	Subditus
Wina	Culpabilis	Wola	Servitus
Dudek	Upupa	Kłatew	Excommunicatio
Uwaga	Confideratio	Wyrok	Abrenuntiatio
Utecha	Recreatio	Przyjaciółka	Amica
870.		Bukwica	Betonica
Pismo	Scriptura		900.
Malowanie	Pictura	Smigust	Xenium
Winnę	Reus	Nadgroda	Premium
Ziomek	Coeterraneus	Porucznik	Cohorti
Monstrancja	Monstran-	Præfatus	
torium		Niedziotek	Defectus
Miejsce	Modlitwy Ora-	Mut	Mulus
	torium	Kurczę	Pollus
	E		Szafa

Sasa	Armarium	Ciewierz	Severia
Zawierzyńca	Vivarium	Sandomierz	Sandomorja
Siedmiogrodzka Ziemia	Ziemia	Lwow	Neopolis
Transsylvania		Miasto Stołeczne	Me-
Inflanty	Livonia	tropolis	
Rus	Russia	Włocha Ziemia	Italia
Prusy	Prussia	Francya	Gallia
	910.	Czechy	Bohemia
Rusin	Ruthenus	Węgry	Hungaria
Prusak	Pruthenus		940.
Krakow	Cracovia	Pollasie	Podlachia
Warszawa	Varfavia	Włocha Ziemia	Valachia
Pietrkow	Patricovia	Mazowsze	Masovia
Jędrzejow	Andriovia	Zmudz	Samogittia
Erzescie	Braſia	Sprawiedliwość	Iustitia
Ucie	Uſia	Łaskawość	Clementia
Wolberz	Volberia	Mieſiac	Menſis
Łucko	Luceoria	Zniwo	Mellis
	920.	Cel	Scopus vel Meta
Grudziadz	Graudentum	Miotła na Niebie	Cometa
Krolewiec	Regiomontum		950.
Nowe Miasto, Korczyn	Posel		Nuntius vel
Neocorcinum	Legatus		
Lublin	Lublinum	Woyt	Advocatus
Wreckau	Vratislavia	Dobry	Bonus
Wroclawek	Vladislavia	Sen	Sonus
Kamieniec	Camencum	Budynek	Edificiam
Opatowiec	Opatevecum	Dobrodziejstwo	Bene-
Kalisz	Califfum	Scium	
Olkusz	Jlcium	Oszy	Oculi
	930.	Cepy	Trituli
Toran	Foronium	Pogin	Cinis
Qdanſk	Onticum vel	Kanics	Finis
Gedanum			

COLLOQUIA OBVIA.

Bona dies vel bonum mane, Dobry dzien
 Quomodo vales, Jak sie masz, Dormivi-
 sti bene, spałes dobrze, optime valeo, mam
 sie dobrze. Favente Deo bene valeo, Z łaski
 Boskiej mam sie dobrze, vel non adeo, Nie
 bardzo dobrze, vel malè valeo, źle sie mam,
 vel infirmo, choruis, vel sum debilis, cho-
 ruse, vel doleo capite, głowa mnie boli, vel
 ad obsequia, do usług, optime dormivi,
 spałem dobrze, non potui dormire, nie mo-
 głem spać, quò vadis, gdzie idziesz, eo ad
 scholam, ide do szkoły, numquid jam
 tempus est, abo to już czas jama, już, vel
 jam primus pulsus auditus, iaz pierwszy
 raz dzwoniomo. Scis ne pensa, á umiesz
 pensa scio, umiem, abo nie bardzo dobrze,
 non adeò bene, nescio, nie umiem. Cui
 studes, czego sie uczysz, legere, czytać,
 vel declinare, deklinacyi, quam scholam
 frequentas, do ktorey szkoły obodzisz, In-
 firmam, do infirmy habes ne bonam Inspe-
 ctorem, vel Professore, vel Magistrum,
 masz dobrego Inspektora, albo Profesora, al-
 bo Magistra, mam, habeo vel non, nie mam,
 solet te percutere. bicia cie, solet & valde
 bicia y bardzo, vel non solet, nie bicia vada
 ergo cum Domino Deo, iaz z Panem Bo-

piem Deo gratias, dziękuję, servus humili-
simus, stuga najniższy, unde venis, zkad
idziesz, domo z domu, v. ex schola, ze szko-
ły, quò vadis a dokad idziesz, domum, do
domu, Dominus Parens, vel Domina Pa-
rens quomodo valet Pan Oyciec, y Pani Ma-
rka jak sie ma, bene ad obsequia suæ Do-
minationis, dobrze do usług WC Pana, vel
non valde bene, nie bardzo quid ipsi, coż mu,
albo coż icy, infirmatur, oboruje, vel tur-
batur, turbuie sie quare, czemu, nescio,
nie wiem. Est ne Pater Familias domi, á iest
Gospodarz w domu, est, iest, vel nescio, nie-
wiem, vel non est, nie masz go, & ubi est,
a gdzie iest, á biit, vel exiit, odszedł, wy-
szedł, vel abscessit, odischal, quo, dokad,
nescio, nie wiem, vel Cracoviam, do Kra-
kova, vel Varsaviam, do Warszawy, vel
Polnaniam, do Poznania, vel Gedanum,
do Gdańska, vel Toronium, do Toronia, non
procul nie daleko, vel Rus, na Wief, vel ad
Civitatem, do Miasta, vel ad Consanguin-
neos, do Krewnych, vel ad amicos, do Przy-
jaciol, vel ad nundinas, na Parnak. Habes
scripturam, masz Pisanie habeo, mam, &
ubi est a gdzie iest, statim ostendam, zaraz
pokazę, ecce est, oto iest, Comedisti jen-
taculum, iadłeś iniadanie, prandium, obiad,
vel cenam vicozerza, comedi, iadłem, vel
noncomedi, nie iadłem, vel accepi m hi
ad

ad scholam, wziętem sobie do szkoły. Felice noctem apprecor, szczęśliwey nocę
złote, Ego vicissim quietissimam, ja także
najspokojniejszy, ad revidendum do szczę-
śliwego obciążenia.

PROVERBIA

Wszystkim Uczniom do różnych dyskursow służące

BOG pomocę temu bywa, kto go na ratunek wzywa
DEUS invocantibus se praesto est. (prawy.
Przed zaczęciem jakiej sprawy, oddaj Bogu Honor
Imprimis **DEO** supplica.

Bog dla grzechow zagniewany proźba bywa ublagany
Flectitur iratus voce rogante **DEUS**.

Kto wano wstać, temu Pan **B**OG dać,
Mane surgenti dat **DEUS** cuncta bona.

Kto nie ma umiejętności, niech się uczy przy pilności
Discat qui nescit, nam sic sapientia crescit.

Jest to cnota nad cnotami, trzymać język za zębami,
Eximia est virtus, praestare silentia rebus,
Pańska łaska na bystrym koniu jeździ,

Gratia Magnatum nescit habere statum.

Kto naukę mięwa, ubogim nie bywa.

Artem qui sequitur, ratio pauper reperitur;
Ucz się z małotci umiejętności.

Disce bonas artes, tenero quas tempore tractes
Gdy życie twoje cnotliwe, nie dbaj na mowy złośliwe
Cum recte vivis, non cures verba malorum.

Jeżeli postradasz wszystko, broń sławy honor utw
Omnia si perdas, famam fervare memento (go
Cokolwiek czynisz, patrz z kąd o.

Quidquid agis, prudenter agas, & respice finem,
Czy

*Czyń dobrze za życia swego dojdzieśz spoczynku
wiecznego.*

Fac bene dum vivis, post mortem vivere si vis.

Godziny się nie wracają, jako woda upływająca.

Et fugiunt hora, more fluentis aqua.

Nie wrodzi sowa sokota, tylko jako y sama.

Non procul à proprio fripite poma cadunt.

Nie godzieli ten nie dobrego, który nie ucierpiat zle-

Dulciosa non meruit, qui non gustavit amara (go

Nie miła jest taka praca, za którą nie bywa płaca.

Est labor ingratus, quem premia nulla se-
quuntur.

Człowiek tak, a Pan BÓG inac.

Homo proponit, DEUS disponit.

*Niemasz w świecie nie gorszego, nad człowieka
niewdzięcznego.*

Ingrato homine nil pejus terra fovet.

Na złe pytanie, żadne odpowiadanie.

Inutilis questio solvitur silentio.

Każdy sam ciągnie, gdzie się wciągnie.

Nititur in Patriam, quisq; redire suam.

Komu pieniędzy przybywa, o więcej staranie niewa

*Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia
crescit.*

(czow

Kto nie słucha Rodziców, ten słucha katowskich bi-

Audi carnificem, spernes audire Parentes.

Nie wszyscy Święci bywają, co Kościoły nawiedzają

Non omnes Sancti, qui calcant limina Templi

Jedna iskrotka nie przynosi wiosny.

Una hirundo non facit Ver.

Jako ty Rodzice swoje, tak cię uczczą dziatki twoje

*Qua feceris Parentibus eadem à liberis
expecta.*

Roz-

Rozmowa między
 Nauczycielem i U-
 czniem:

N. Dziś rano o której
 godzinie obudzites się?
 Uczeń. Przed dniem, o
 której godzinie niewiem.
 Nauc. Ktoż cię obudził,
 Ucz. Przychodził z łata-
 nią sługa zakotłotał
 dobrze we drzwi stancyi
 otworzył i zaswiecił.
 Nau. Powiedz mi po-
 rzadkiem; coś robił od
 tego czasu aż do dnia
 dania. Wy Uczniowie
 Wszyscy pilnie uważaj-
 cie abyście się nieuczynili
 tego Współuczniem nasza
 słowa Uczeń O budzitem
 się wstałem z łozka wdzia-
 łem koszulę białą i Kaf-
 tan siadłem na ławeczce
 wziąłem spodnie i pan-
 czochy oboje wziąłem
 boty obutem się głowę
 szczęszotem suknią wdzia-
 łem opasałem się potym
 wyszedłem ze stancyi

Discursus inter Prae-
 ceptorem & disci-
 pulum.

Prae: Hodie mane quo-
 ta hora expurgasti us-
 es? **Disc.** ante lucem quae est
 ta hora nescio. **Prae**
 Quis te expurgavit?
 Disc. Venit famulus
 cum laterna, pulsavit
 acriter ostium cubiculi
 aperuit & lucernam
 accendit **Prae** Narra mi-
 hi ordine, quid egeris
 ex illo tempore usque
 ad ientaculum, Vos di-
 scipuli omnes diligen-
 ter animis attendite,
 ut discatis hunc ve-
 strum condiscipulum
 imitari **Disc** expurge-
 factus, iurrexi cedio,
 indui indusium mun-
 dum cum thuraco; sedi
 in scabello accepi fe-
 moralia & tibialia et
 trague indui calceos
 calceavi, caput pexui
 vestes indui & cingule
 me praecinxi, deinde
 egreg

<p> wzięciem wody zimny z wiadra ręce twarz u- myłem żaby i usta wy- myłem, otarłem rękami kciem twarz i ręce Tym czyszą zardzewianą w dzwonek miedziany zeschłymi się w jedno miejscu, Mowieliby Paniecze razem, wkrę- liłby świdnie świdła liłby siężo spakagnie beż chłodu i wrza szu, Których siuszętem nieporokabaje gwara cyeh, albo prozno sto- wa prawidłych albo zeż swy wolucyeh poprz- iucielku napomniatem Ktorzy niebyli postu fni napomniaciu do niostem Cenzorowi aby ich napisał. Nauo. Nie było to can nikogo nad wami kichylocie świdła li. Cezar. Owsze- tył mjeysce zaśępaniey Nauoz. Co robisz. Uez Przez środek, ichod- trzymając Xixkę w rę- ku i często napomniac Cenzora jaby niepotrze- bnie </p>	<p> egressus e cubiculo, ac- cepi aquam frigidam : situla manus & fa- ciem lavi, dentes & collaui, detersi man- us & faciem interesa signum mino- re tintinabulo datum, et convenimus ad u- num locum Oravimus nae, accepimus janta- culum, jantavimus & quieti sine armura & grepita, Quos audiui inepte ga- rrientes, aut verba o- tiosa loquentes, aut insolefcentes, amice admonui; Qui non peragravit admo- nitioni, detuli ad Cen- sorem, ut eos notaret. Præc: Nemone vobis præ- erat; dum jentaretis Discip: Immo Hypodi- asealus Præc Quid age- bat? Discip: Per medium ambulabat tenens manu libram, & identidem nonens observatorem ut notaret inepte gar- rientes. Præc Nullum igiti- </p>
---	--

bnie mowiacych z pisat
 Nauca Albo to kada go
 na ten czas swa ni
 godzi sie powiedziec
 Uczeń Owszem gada
 sie ale tylko tych pi
 szą kiorzy dlugo wie
 le i bez pożytku roz
 mawia Inaczej wszyst
 kim mile gada sie pro
 wadzić rozmowy, byle
 jednak skramnie sie dzie
 to bez wrzasku i szwa
 ru.

Nau. Dotąd stała mi
 sie zadostę, daley be
 dzieś mówić po obie
 dzie Feżeli jakże inte
 resz nie przeszkodzi
 Podamy teraz do obin
 du aby Nauczyciel
 Szkolny na ngs nie
 czekał.

igitur tunc verbum
 emittere licet Discip-
 immo licet, verum si
 tantum notari solent,
 qui diu, multa, & si-
 ne fractu confabulantur
 Ceterum omnibus ju-
 cundos licet tractare
 ermones, dum tamen
 d moderate fiat circa
 clamorem & conten-
 tionem, precep: Hacte-
 nus satisfactum est mi-
 hi cetera narrabis post
 prandium nisi aliquid
 negotium intervenerit
 Eamus nunc ad pran-
 dium, ne Magistro
 amus in Mora.

**GLADKI FBENE & ACU-
 i Dowcipne Po- TE DICTA.
 wieści.**

E Piktetus całą Filozofię
 wresz w tych dwóch

E Pictetus Philosophiæ
 summam duobus vera

zwykt zamykać słowach. bis comprehendere soliq
cierp, i chroń się, z kto- tus est. Sufine, & ab-
tych pierwszým ostrze- sine, quorum primo ad
ga nas, ażebyśmy wszy. monet, ut mala, quæ
fikie mieszcząc, które occurunt, æquo animo
nam się trafić in cierpli- toleremus, altero; ut
wie znosił, drugim zaś a voluptatibus tempe-
nas napemina, ażebyśmy remus-
mszeikich unikali ro-
koszy

Alfons spytany komu- Alphonfus percontan-
by więcy był winien, tibus, utri rei plus de-
Xiątkom, czyli bronii z bere se fateretur, li-
Xiązek, rzęczę, i woio- bris an armis, Ex libris
wat, i woiennych nauczy inquit, & arma, & ar-
tem się powinności, morum jura didici.

Arysterèles spytany, co Aristoteles percontan-
by za pożytek z Filozo- tanti, quid lucri ex
fii odniosł? tén, rzecze Philosophia cepisset,
ażebym dobrowolnie i ut eà, inquit, nullo
bez przymusu to czynił imperante faciam, quæ
co pospolstwo czyni z bo- vulgus facit metu.
iżni.

Zeno młodzieńca wie- Zeno adolescentem
le zuchwale i lekomyśl- multa tamare garrien-
nie szlachbięcego temi tem hoc dicto corripuit
słowami pogromił: Dla Ob id inquit, binas ha-
tego mowi dwa ucha, a ie- bemus aures, os uni-
dne mamy usta, ażebyśmy- cum, ut plurima audia-
wiele słuchali a mało mo- mus, loquamur paucis-
wili. sima.

Arystoteles spytany. Aristoteles iaterro;
coby zd korzyć z kłanstwogatus quid lucri men-
swoich ednosili kłanicy? daces ex suis refer.
Ażeby im, rzecze nie wie rent mandacilist? Ut
rzoro nawet gdy i pra cis, inquit etiam eum
wdg mówią. vera dicunt fides non
habeatur.

Ferdynand I. Cesarz Quemadmodum in vi
mawiał iz jakó na zły libus campis, ajebat
ziemi dobre się czasom Ferdinandus I. Impere-
rodzi wino tak tész czę rator, nonnunquam bo-
stokroć trafia się iz z num crescit vinum,
podlega urodzenia wiel ita etiam ex obscuro
cy i znaczni wychodzą quandoque genere illu-
ludzie. stras & praclari eva-
dent Viri.

Mawiał Metrocles: zé Metrocles dicebat,
wszystkich innąch rze. res omnes emi pecu-
czy za pieniądź dostać. nie; sed liberales disci-
można nauki zaś z czo plinas emi tempore;
sém się nabywają długie requirunt enim diu-
go ołbawiem potrzebuje turnum studium.
ćwiczenia.

*Alfons Krol Arragon- Alphonsus Rex Arra-
ski nieumieigznego бага- goniae illiteratos divi-
cza złotym runem nazy tes aureum vocitabat
wał? a gdy mu któs vellus; eumque si quis-
powiadał iz pewny Krol piam, fuisse quemdam
Hiszpański mawiał ze Hispaniae commemora-
Dunarsze nie przystoi ret Regem, qui mini-
być mądrym Bydlesy me omnium necessariam
to zawółał a nie ludz- esse Principi sapientia-
ki głos jest! tiam*

tiam diceret Hæc vox
Inquit, bovis est &
non hominis

Gdy niektórzy bystro-
sci, i doskonałości rozu-
mu Pika Mirandulana,
ktory natenczas ieszcze
dzieciwego roku swego
nie skończył, dziwowali
się Szlachta pewny sta
rzer w obecności tego
mlodego Xiążęcia rzekł.
kiedy dzieci taki za
młodu niewiaż rozum,
do dojrzałego przy-
szedłszy wieku bardzo
głupiemi się stał. Je-
żeli to prawda co mo-
wisz odpowiedziało dzie-
cie musi tedy być że ty
wielki bardzo z młodu
mieć musiał rozum.

Szwajcar spytany, czy
li Pan jego test w do-
mu, odpowiedział, iż go
nie masz a gdy go tedy
jeszcze pytanio kiedy po-
wróci rzekł: kiedy mi

Cum nonnulli Viri
Nobiles in Pico Miran-
dulano; qui nonnum-
quam adhuc ætatis suæ non-
exegerat annum,
accerrimum eximium-
genium, tenex quidam
præente & laudiente
juvene principe, ad
eos conversus, Quan-
do, inquit, pueruli
tanto in tenera ætate
pollent ingenio, stupi-
dissime sunt, cum ma-
turam attigerint æta-
tem Ad quod belle
renellus repossuit Prin-
ceps. Si se ita ut di-
cis, res habet, tu ma-
gno quoque a pueris
prestare debueras in-
genio.

Helveta interrogatus
domine suus esset he-
rus, abest, inquit, Cum
que ex eo quereretur
adhuc, nesciret ne,
quandonam rediturus
esset

Pan mój rozkazał mówić
iż go tu niemasz wie-
dzieć tedy nie mogę, kie-
dy się² powrosi.

Pewny Gaskończyk za-
łęgł w iasin znalazłszy
kurczę: O co to rze-
cze za szczęśliwe kraje:
kiedy za szeląg i kurczę
i iasie.

Pewny człowiek który
się kochał w raskosznych
stołach mawiał do Ojciec
iadał wiele moia zas
Matka piadła długo ja
nasładuję oboie.

Anaxagoras spytany,
jakimby sposobem mógł
się kto ustzecz przyanstwa
Fezeli rzecze zawsze
przed oczyma mieć be-
dzie nieprzystoyne oby-
czajc piinkow nie albo
niem podobnie yszego
do szalonego niemusż
iako piak.

esset? Quando, inquit
hærus mihi in mandatis
dedit, ut dicerem eam
domi non esse, scire
perfecto non possum,
quandonam sit rediturus
Vaseo, qui pullum
in ovo reperit, Parisiis
inquit duobus terun-
ciis lauta & opipara
apparari potest mensa,
simul enim carnibus &
ovis veteri licet.

Quidam mensarum
epulis largius indul-
gere solitus agebat,
Meus Pater multum,
Mater vero mea diu
comedere in more ha-
bebant ego utrumque
refero.

Anaxagoras interro-
gatus qua ratione ef-
fugeret, ne fieret quis
vinolentus, Si semper,
inquit, præ oculis ha-
beat ebriorum indeco-
ros, mores nihil enim fi-
milis insano, quam e-
brius.

Feden

Feden 2 Dyogenosa | Diogenes a quodam
przyjaciół pytał się go ex amicis suis rogatus
o kterýby godzinie o quam hora prande-
biadownic i wczecznaćre & cenare oporteret
radził kto bogaty jest si dives inquit est quan-
odpowie niech je kiedy do vult, si pauper,
chee kto zas ubogi niech eum potest.
je wtenczas kiedy moze.

Gdy pewny Arcybiskup Elzbietę Krolową Angielską o niektóre sprawy strofował i smem ię dowodził bardzicy sobre według Politycznych niz Chrześciańskich postępowala maxym ona mu w te odpowiedziała słowa Ja ko wiadzę żeś czytał Pisma ale Krolow nie czytales Xiążek.

Archiepiscopo cui-
dam aliquas Elisabe-
thæ Anglerum Reginae
actiones reprehendenti
sarisq, probanti literis,
eam multa, secun-
dam Politicæ potius,
quam Christianæ Religi-
onis egisse leges in hæc
verba respondit Regi-
na: Sacras, ut video,
egisti literas, sed li-
bros Regum minimè.

Biskup iadąc w karecie
speskał iadącego Kapu-
cyna na koniu. i spytał
się go, iak dawno s
Franciszek zaczął ied-
zić na koniu! Jak s
Tiorr, odpowie Kapucyn.
zaczął iedzić w karecie.

Episcopus rheda ve-
ctus equitantem in via
Capucinum offendit,
ques vitque ab eor a
quonam tempore S.
Franciscus equitare ce-
parit, a quo, rejecit
illo, S. Petrus carpen-
to vehitur.

Znaki Arytmetyczne albo Liczba.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
8.	9.	10.	11.	12.	13.	
VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	XIII.	
14.	15.	16.	17.	18.		
XIV.	XV.	XVI.	XVII.	XVIII.		
19.	20.	21.	22.	23.		
XIX.	XX.	XXI.	XXII.	XXIII.		
24.	25.	26.	27.	28.		
XXIV.	XXV.	XXVI.	XXVII.	XXVIII.		
29.	30.	31.	32.	33.		
XXIX.	XXX.	XXXI.	XXXII.	XXXIII.		
34.	35.	36.	37.			
XXXIV.	XXXV.	XXXVI.	XXXVII.			
38.	39.	40.	50.	60.		
XXXVIII.	XXXIX.	XL.	L.	LX.		
70.	80.	90.	100.	200.		
LXX.	LXXX.	XCS.	C.	CC.		
300.	400.	500.	600.	700.	800.	
CCC.	CCCC.	D.	DC.	DCC.	DCCC.	
900.	1000.					
DCCCC.	M.					KO:

K O L E D

Dla Małych Dzieci.

Rolczką Duch Święty dz
bie radzi,

Rolczka bynajmniey zdrowi

Rolczka popędza rozumu do

Uczy Paciorka y broni zley

Rolczka rodzicom poslušne

Kozły wypędza a uczy łaciń

Rolczką choć biie, nie połam

Dziatki hamuje, od wszelakiey złości

Rolczką gdy dziecko będzie Ma

tką siekła.

Wybawi pewnie duszę lego z piekła,

Rolczka naucza, iak zarabiać chleba

Rolczka prowadzi dziateczki do

Nieba.

Rolczka wszelakich Cnot bywa Mi-
strzyni, (czyni.

Rolczka y ze złych dzieci, dobre

Matką gdy Rolczki na dziecie żałuje

Na szyle powroz, pewnie mu gotuje,

Błogosław Boże, Mistrze, y te Matki,

Ktore wscinają rolczką małe dziatki

Błogosław Boże y takowe laly.

Gdzie rolczki rosną w iak nay-

dłuż ze czasy.

Na młodych dobra Rolczka brzożowa

Na staryc korbacz albo wie dębowa

nec claudatur in *ut*; tunc itaq; cognoscitur ascensus in
 hoc cantu, quando currunt notæ supra tertiam lineam
 à *C*, numerando, nempe supra *Clavim E. Tunc autem de*
sensus cognoscitur, quando currunt notæ infra secundam
 lineam ab *A* numerando, et
 numerari lineæ tam expressè
 totum colligitur ex exemp
 neæ in ascensu numerantu
 imaginaria collateralis, *ada*
 in descensu verò ab *A*, ita; ut *A* sit linea prima, *ada* *G*
 imaginaria, & sic ulterius.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0023281

utem
 Quod
 uo li
 ma i
 cept,

